

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

VÝROČNÍ ZPRÁVA

2005

2005

Výroční zpráva za rok 2005
Správy uprchlických zařízení
Ministerstva vnitra České republiky

Praha, duben 2006

Fotografie: Lubomír Kotek a zaměstnanci SUZ

Obrázek na titulní straně: Děti z pobytového střediska Seč

OBSAH

1. Úvod	4
2. Správa uprchlických zařízení – základní údaje o organizaci	
2.1 Vznik a vývoj organizace	5
2.2 Nejdůležitější právní normy v oblasti azylové problematiky	5
2.3 Organizační struktura	6
2.4 Zaměstnanci a jejich vzdělávání	6
2.5 Azylová zařízení	8
2.6 Zařízení pro zajištění cizinců	9
2.7 Umísťování žadatelů v azylových zařízeních	9
2.8 Sociální práce a služby v azylových zařízeních	10
2.9 Ohrožené skupiny žadatelů o azyl	12
2.10 Správa uprchlických zařízení v další perspektivě	13
3. Činnost Správy uprchlických zařízení v roce 2005	
3.1 Žadatelé o azyl v roce 2005	14
3.2 Aplikace Strategie vnitřní bezpečnosti v roce 2005	15
3.3 Program dobrovolných repatriací	16
3.4 Zavádění standardů kvality sociálních služeb	18
3.5 Program humanitárních evakuací MEDEVAC III	19
3.6 Důsledky plnění Nařízení Rady (ES) č. 343/2003	19
3.7 Kontrola činnosti Správy uprchlických zařízení Nejvyšším kontrolním úřadem	19
4. Vnější vztahy Správy uprchlických zařízení	
4.1 Spolupráce s městy a obcemi, akce pro veřejnost	20
4.2 Projekt Pod jedním sluncem – 15 let jsou uprchlíci u nás	20
4.3 Spolupráce s nevládními organizacemi	22
4.4 Studentské praxe	23
5. Správa uprchlických zařízení v Evropě	
5.1 Spolupráce se zahraničními partnery	24
5.2 Vstup do Evropské unie a přijímání žadatelů o azyl	24
6. Hospodaření Správy uprchlických zařízení v roce 2005	
6.1 Celkové výdaje Správy uprchlických zařízení v roce 2005	26
6.2 Oblast ostatních provozních výdajů – srovnání s předchozími lety	26
6.3 Mzdové a související výdaje	28
6.4 Investiční výdaje	28
6.5 Příjmy	29
6.6 Převod do rezervního fondu	29
6.7 Poskytnuté neinvestiční dotace – příspěvky obcím	29
6.8 Rozpočet na rok 2006	29
6.9 Majetek Správy uprchlických zařízení	30

1. ÚVOD

Česká republika se po roce 1989 stala zemí vyhledávanou lidmi, kteří z nejrůznějších důvodů utíkají ze svých domovů. Někteří se tu jen zastaví na cestě dál, jiní by zde rádi zůstali.

Nehledě na to, že by snad zvyšující se přitažlivost našeho státu pro osoby ze třetích zemí bylo možno interpretovat jako doklad úspěchů provázejících budování demokratické a prosperující společnosti, vyplývají pro nás z naznačených migračních trendů určité závazky. Jako signatář mezinárodní Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (tzv. Ženevské konvence) a doplňujícího Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967 (tzv. Newyorského protokolu) musí Česká republika přezkoumat každou žádost o azyl podanou cizím státním příslušníkem či osobou bez státní příslušnosti. Má rovněž povinnost zajistit těmto osobám naplnění základních životních potřeb po dobu, kdy je jejich žádost posuzována.

Za tímto účelem vznikala nejdříve v Československu a poté v České republice azylová infrastruktura. Vzhledem k tomu, že do roku 1989 zde tato problematika neexistovala, resp. tehdejší režim její existenci nepřipouštěl, chyběli odborníci, zkušenosti i materiální vybavení. Během následujících let se nicméně podařilo vybudovat systém, díky kterému jsme schopni postarat se o přicházející žadatele o azyl

v souladu s mezinárodněprávními závazky České republiky. Součástí tohoto systému je i Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky (dále jen Správa uprchlických zařízení, či SUZ).

V současnosti je odpovědnost státu v záležitostech azylové migrace rozdělena mezi tři organizace. Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie má na starosti záležitosti související s legalizací pobytu žadatelů o azyl na území České republiky. Přezkoumání žádosti o azyl a její schválení či zamítnutí leží v kompetenci odboru azylové a migrační politiky ministerstva vnitra. Úkolem Správy uprchlických zařízení je nabídnout žadatelům o azyl důstojné a standardům obecně akceptovaným v naší kulturní oblasti odpovídající životní podmínky. To znamená kromě materiálního zajištění i vytvoření předpokladů pro sociálně a psychicky uspokojivou existenci.

Při své práci se snažíme v maximální možné míře přihlížet k náboženským, etnickým a kulturním odlišnostem žadatelů, stejně jako ke skutečnosti, že jednáme s lidmi v komplikované životní situaci, jejichž schopnost adaptace v novém prostředí je snížena a kteří proto často vyžadují zvláštní pozornost. Při respektování zmíněných specifik se ovšem vždy řídíme zásadou rovného přístupu v zacházení s klienty a nutností jednat v souladu se zákony České republiky.

Rodinní příslušníci jsou žadatelům o azyl oporou v komplikované životní situaci.

2. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI

2.1 Vznik a vývoj organizace

K základním lidským svobodám patří v demokratických zemích i svoboda pohybu a pobytu. Pohyb lidí z různých států světa se může zastavit i v naší zemi. Někteří z nich odcházejí z politických, náboženských či rasových důvodů, a proto u nás žádají o azyl. Na základě mezinárodních konvencí je Česká republika povinna zabezpečit žadatelům o azyl ubytování a další služby, a to v době od podání žádosti až do jejího vyřízení. Z těchto důvodů byla zřízena Správa uprchlických zařízení. O její organizační strukturu, jejím vývoji a současných trendech v uprchlictví pojednává výroční zpráva, která se Vám právě dostává do rukou.

Azylová problematika byla po roce 1989 v tehdejší Československu zcela nová, neexistovaly zde předcházející zkušenosti a chyběli odborníci. Od roku 1990 spadají záležitosti týkající se žadatelů o azyl do kompetence ministerstva vnitra na základě předpokladu, že tato problematika se přímo týká oblasti zabezpečení vnitřního pořádku a bezpečnosti státu. Postupně byla budována organizační struktura, jednotlivá azylová zařízení a legislativa.

Správa uprchlických zařízení byla zřízena 1. ledna 1996 jako rozpočtová organizace Ministerstva vnitra České republiky. Vznikla rozdělením tehdejšího odboru pro uprchlíky proto, aby byl oddělen výkon státní správy v oblasti azylové procedury od zabezpečování služeb žadatelům o azyl. Úkolem SUZ je zajišťování provozu azylových zařízení, tj. poskytování ubytovacích, stravovacích, sociálních, zdravotních a dalších služeb žadatelům o azyl a ve specifických případech i osobám, na které se vztahuje institut dočasné ochrany. V integračních azylových střediscích pak poskytujeme dočasné ubytování azylantům, tj. osobám s přiznaným statutem uprchlíka.

2.2 Nejdůležitější právní normy týkající se žadatelů o azyl

V mezinárodní rovině je Česká republika vázána úmluvou o právním postavení uprchlíků, tzv. Ženevskou konvencí, přijatou na konferenci zplnomocněných zástupců Spojených národů 28. 7. 1951. V listopadu 1991 ji spolu s doplňujícím Protokolem o postavení uprchlíků (tzv. Newyorský protokol) ratifikoval parlament České a Slovenské Federativní republiky. Jako nástupnický stát přijala oba dokumenty automaticky i Česká republika.

Podle článku I A Ženevské konvence se termín „**uprchlík**“ vztahuje na kohokoliv, kdo „...**vzhledem k opodstatněnému strachu z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti ke zvláštní sociální skupině nebo pro politické názory se nachází mimo zemi své příslušnosti a vzhledem k tomuto strachu nemůže či nechce využít ochrany této země, nebo kdo bez příslušnosti se nachází mimo zemi svého dřívějšího stálého bydliště a v důsledku takových událostí nemůže nebo nechce se tam ze strachu vrátit.**“

Právo azylu v naší zemi je zakotveno v článku 43 Listiny základních lidských práv a svobod, která je součástí Ústavy České republiky. Původní zákon č. 498/1990 Sb., o uprchlících byl k 1. 1. 2000 nahrazen zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu. Při tvorbě nové právní úpravy se vycházelo z několikaletých zkušeností s uprchlickou problematikou v České republice. Nový zákon o azylu podrobněji upravuje stávající instituty v oblasti uprchlictví, ale zavádí také právní instituty zcela nové (institut zrychleného řízení, bezpečná země původu, bezpečná třetí země, humanitární azyl). Při jeho tvorbě se přihlíželo k tomu, aby byl v souladu s mezinárodně-právními závazky České republiky i s příslušnými normami Evropské unie.

Podmínky pro vstup, pobyt a vycestování cizinců upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který nahradil starší zákon 123/1992 Sb., o pobytu cizinců v ČSFR.

Dnem 1. 2. 2002 nabyla účinnosti novela zákona o azylu (zákon č. 2/2002 Sb.), která přinesla některé změny v oblasti azylové procedury a postavení žadatelů o azyl. Mimo jiné podrobněji upravila podmínky pobytu žadatelů v soukromí, stanovila jednorozhodnou lhůtu ode dne podání žádosti, po kterou nemůže žadatel o azyl získat v České republice pracovní povolení, a dvouletou lhůtu ode dne skončení řízení o udělení azylu, po kterou není možné opětovně podat žádost o azyl (ministerstvo vnitra může v případech hodných zvláštního zřetele tuto lhůtu prominout). Omezila také na tři měsíce maximální dobu vyplácení finančního příspěvku osobám bydlícím v soukromí.

Dne 1. 1. 2003 nabyla účinnosti další novela zákona o azylu (zákon č. 217/2002 Sb.), která opět modifikovala azylovou proceduru. Proti rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci azylu lze podat žalobu ke krajskému soudu. Opravným prostředkem proti rozhodnutí krajského soudu je pak kasační stížnost, o které rozhoduje Nejvyšší správní soud. Po dobu řízení před

Nejvyšším správním soudem již cizinec není žadatelem o udělení azylu, může mu ale být uděleno vízum za účelem strpění pobytu.

Další novela, nabývající účinnosti 1. února 2005, s ohledem na právo Evropské unie určuje, kdy je žádost o udělení azylu nepřípustná. Upravuje také postup v případech, kdy je k posouzení žádosti o azyl podané v České republice příslušný jiný členský stát Evropské unie a naopak, tzn. když je Česká republika příslušná k posouzení žádosti podané v jiném členském státě. Nově je zde stanovena povinnost provozovatele azylového zařízení přihlídnout ke specifickým potřebám žadatelů z ohrožených skupin a postup u nezletilých žadatelů bez doprovodu, kteří mají být po ukončení vstupních úkonů v přijímacím středisku rozhodnutím soudu umístěni do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo svěřeni do péče osoby označené v rozhodnutí soudu.

Zatím naposledy byl zákon č. 325/1999 Sb., o azylu novelizován zákonem č. 350/2005 Sb. Mezi rozsáhlé změny, které tato novela přináší, patří např. skutečnost, že žadatel o udělení azylu se stává pojištěncem zdravotní pojišťovny a úhrada nákladů zdravotní péče, která mu byla poskytnuta, je tedy zajišťována z prostředků veřejného zdravotního pojištění. Významně se rovněž změnila ustanovení upravující poskytování služeb žadatelům o udělení azylu. Uvedené služby jsou nyní poskytovány primárně za úplatu, k této úhradě však mohou být použity pouze finanční prostředky žadatele o azyl převyšující částku životního minima. Další změny se týkají např. délky doby opuštění pobytového střediska, doručování písemností žadatelům o azyl a rozšíření výčtu přestupků spáchaných osobami v režimu zákona o azylu.

2.3 Organizační struktura

Organizační struktura Správy uprchlických zařízení je budována tak, aby tato instituce byla schopna pokud možno pružně reagovat na změny ve vývoji azylové migrace. Naším cílem je poskytovat služby způsobem odpovídajícím aktuálnímu počtu žadatelů o azyl, jejich sociální, národnostní a náboženské struktuře i dalším faktorům, které jsou v dané oblasti relevantní.

Správa uprchlických zařízení podléhá jakožto organizační složka státu I. náměstkovi ministra vnitra. V jejím čele stojí ředitelka, v době její nepřítomnosti pak zástupce. SUZ se člení na odbory. Centrála v Praze je tvořena odborem organizačním, odborem práce se žadatelem a odborem ekonomiky a provozu. Jednotlivá azylová zařízení mají v organizační struktuře rovněž statut odborů. Integrovaná azylová střediska spadají organizačně pod vybraná pobytová střediska. Specifická je pozice interního auditora, který zajišťuje výkon finanční kontroly; je přímo podřízen ředitelce SUZ, jejíž povinností je zajistit jeho funkční nezávislost a organizační oddělení od ostatních řídicích

struktur. Ředitelce přímo podléhá i personální skupina, začleněná administrativně do organizačního odboru.

2.4 Zaměstnanci a jejich vzdělávání

Správa uprchlických zařízení disponovala v roce 2005 celkem 455 systemizovanými pracovními místy. Průměrný evidenční stav za hodnocené období byl 423 zaměstnanců, po přepočtení na plné pracovní úvazky to představovalo 419 obsazených pracovních míst. Snížení stavu vzhledem k počtu systemizovaných pracovních míst bylo způsobeno menším přílivem klientů, snížením kapacit azylových zařízení a zakonzervováním AZ Červený Újezd.

V průběhu roku bylo přijato do hlavního pracovního poměru 49 zaměstnanců, 91 osob pracovní poměr ukončilo. Pro úkoly časově ohraničené se využívalo uzavírání dohod mimo pracovní poměr – jednalo se zejména o zajištění školení a kurzů pro pracovníky SUZ formou lektorské činnosti, psychologickou supervizi zaměstnanců, ASM centrum, překlady a tlumočení, zajištění realizace projektů *Pod jedním sluncem* a stěhování na pražské centrále SUZ.

K 31. 12. 2005 měla Správa uprchlických zařízení 422 kmenových zaměstnanců. Z nich 60 (14 %) pracovalo na centrále organizace v Praze, 362 (86 %) pak v azylových zařízeních. Z celkového počtu zaměstnanců tvořily 64 % ženy a 36 % muži.

Součástí personální práce je vzdělávání zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace. Správa uprchlických zařízení organizuje pro své zaměstnance kurzy, školení a stáže tak, aby byli připraveni na náročnou práci v odpovídající oblasti. Vzdělávání je určeno jak zaměstnancům azylových zařízení, kteří přicházejí denně do kontaktu se žadatelem o azyl, tak i pracovníkům administrativních nebo technických profesí.

Správa uprchlických zařízení pro své zaměstnance v roce 2005 uspořádala na základě plánu vzdělávání celkem 19 vzdělávacích akcí, jichž se zúčastnilo více než 380 zaměstnanců. Tyto vzdělávací akce jsou organizovány za účelem prohlubování profesní kvalifikace, odborné způsobilosti i osobnostního rozvoje. Organizace také podporuje zaměstnance při účasti na externích vzdělávacích akcích, které se realizují především v souladu s Rozhodnutím ŘSUZ *Rozvoj zaměstnanců SUZ MV – kvalifikační požadavky na období 2005 – 06*. Zaměstnancům je poskytováno pracovní volno i finanční spoluúčast na nákladech. Za rok 2005 se externích vzdělávacích akcí zúčastnilo 146 zaměstnanců ze všech odborů organizace.

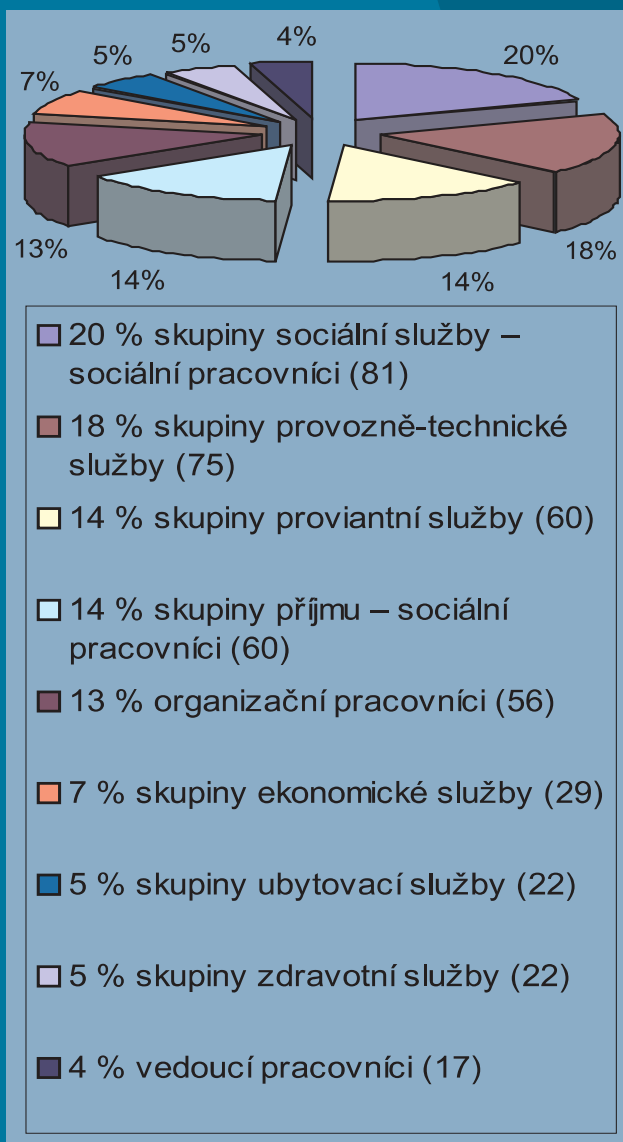
Samostatnou kategorií je rozvoj jazykových dovedností zaměstnanců, který organizace podporuje formou výuky anglického a ruského jazyka na pracovišti (ve většině AZ dochází 2x týdně na pracoviště lektor), formou kombinovaného nebo zdokonalo-

vacího studia na jazykovém institutu při SPŠ MV ČR, popřípadě přispívá zaměstnancům na úhradu nákladů na výuku v jazykových školách. V průběhu loňského roku proběhlo také přezkoušení jazykových kompetencí zaměstnanců, které ve spolupráci se SUZ připravila SPŠ MV ČR. Celkem 54 zaměstnanců úspěšně složilo interní zkoušky z anglického a ruského jazyka.

Ke dni 31. 12. 2005 si, na základě dohody se zaměstnavatelem, zvyšovalo 20 zaměstnanců kvalifikaci studiem na SŠ, VOŠ nebo VŠ.

V průběhu roku se uskutečnily níže vyjmenované odborné kurzy a setkání zaměřené na jednotlivé profesní skupiny nebo témata:

- kurz *Rodinné mapy* 1 a 2,
- kurz *Způsoby zvládnání obtížných situací při spolupráci s klientem* 1. – 3. běh,
- kurz zaměřený na práci sociálních pracovníků IAS,
- pravidelná školení odborné způsobilosti zaměstnanců,
- pracovní setkání a školení pracovníků proviantní služby *Racionální strava*,

Graf 1 – Pracovní zařazení zaměstnanců Správy uprchlických zařízení k 31. 12. 2005 (absolutní počet uveden v závorce)

- pracovní setkání a školení skupiny ekonomické služby *Školení koncových uživatelů SAP R/3*,
- pracovní setkání a školení sociálních pracovníků IAS *Legislativní záležitosti*,
- rekvalifikační kurz *Terénní sociální pracovník*,
- školení asistentek *Spisová a skartační služba, úprava dokumentů*,
- školení sociálních pracovníků příjmu *Zavádění programu ISSUZ*,
- školení sociálních pracovníků *Islám, kultura, zvyky a rodina*,
- školení sociálních pracovníků *Novelizace zákona o azylu*,
- školení sociálních pracovníků *Zdroje a příčiny příchodu migrantů, migrace ve střední Asii*,
- školení specialistů *Handicap* – 1. běh,
- školení specialistů *Senioři* – 1. běh,
- školení specialistů *Toxi* – 5. běh – zakončení programu,
- školení zaměstnanců centrály *Komunikační dovednosti a asertivní jednání*,
- školení zdravotních sester *První pomoc a naléhavé stavy v medicíně*,
- zdokonalovací školení *Práce s MS WORD / MS EXCEL*.

2.5 Azylová zařízení

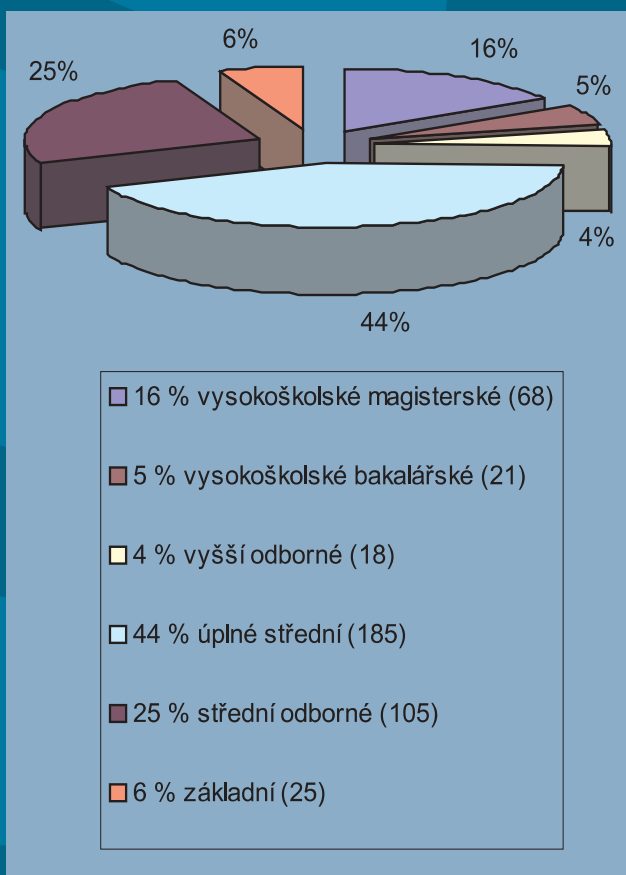
Česká azylová infrastruktura zahrnuje tři typy azylových zařízení – přijímací střediska, pobytová střediska a integrační azylová střediska.

Azylová zařízení zřizuje ministerstvo vnitra. Větší část z nich se nachází v majetku státu a je provozována Správou uprchlických zařízení. Jsou to pobytová střediska Bělá-Jezová (Středočeský kraj), Havířov (Severomoravský kraj), Kostelec nad Orlicí (Královéhradecký kraj), Zastávka u Brna (Jihomoravský kraj) a přijímací středisko Vyšší Lhoty (Severomoravský kraj). Pobytová střediska Seč (Pardubický kraj), Stráž pod Ralskem (Liberecký kraj), Zbýšov (Jihomoravský kraj), Kašava (Zlínský kraj) a Bruntál (Moravskoslezský kraj) provozuje za úhradu na základě smlouvy se SUZ jiná právnická osoba, a to zpravidla obec. Přijímací středisko Praha-Ruzyně provozuje Správa uprchlických zařízení v prostorách pronajatých Českou správou letišť.

Úkolem přijímacích středisek je zajistit nově přichozím žadatelům o azyl ubytování a naplnění jejich základních životních potřeb až do doby ukončení vstupní procedury. Ta se skládá z identifikace prováděné cizineckou policií, zahájení azylového řízení správním orgánem a komplexní zdravotní prohlídky. Absolvování této procedury je povinné, přijímacím střediskem proto musí projít každý žadatel o azyl, který zde setrvává nezbytně nutnou dobu. Jedná se o uzavřené zařízení, které z karanténních důvodů není dovoleno opouštět. Sociální pracovníci v přijímacím

středisku provádějí první sociální šetření, během kterého kontaktují všechny klienty, podávají jim nezbytné informace a jsou nápomocni při jejich adaptaci na neznámé prostředí. Žadatelům je zároveň k dispozici sociální, právní, psychologické, zdravotní a výchovné poradenství.

Jako hlavní přijímací středisko slouží zařízení ve Vyšních Lhotách s kapacitou 422 míst. 1. února 2002 bylo v návaznosti na novelizaci zákona č. 325/1999 Sb., o azylu otevřeno další přijímací středisko s kapacitou 16 lůžek v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Praha-Ruzyně. Je určeno pro cizince, kteří projevují úmysl požádat o azyl v tomto prostoru. 16. 1. 2006 byl v Praze--Ruzyni zahájen provoz nového přijímacího střediska s kapacitou 44 lůžek.

Graf 2 – Zaměstnanci Správy uprchlických zařízení podle dosaženého vzdělání k 31. 12. 2005 (absolutní počet uveden v závorce)

Po ukončení vstupní procedury jsou žadatelé umísťováni do pobytových středisek (pokud ovšem nevyužijí práva na pobyt v soukromí), kde čekají na konečné rozhodnutí ve věci své žádosti o azyl. Poskytované služby jsou zde obdobné jako v přijímacím středisku, na rozdíl od něj se však jedná o otevřené zařízení, jehož obyvatelé se mohou volně pohybovat mimo areál (pravidla pohybu žadatelů stanovuje zákon o azylu).

Do konce roku 2005 se pobytová střediska interně dělila na prvoinstanční a druhoinstanční. Žadatelé, kteří ještě neobdrželi rozhodnutí ve věci své žádosti

o azyl, byli umístěni v prvně jmenovaných. Ti, kteří v případě zamítavého rozhodnutí ministerstva vnitra podali proti tomuto rozhodnutí žalobu, byli postupně přemísťováni do druhoinstančních středisek. Toto rozdělení mělo význam především z důvodu potřeby častého kontaktu žadatelů s pracovníky správního orgánu, tedy odboru azylové a migrační politiky, během první fáze řízení. Odbor azylové a migrační politiky měl proto v prvoinstančních azylových zařízeních stálá pracoviště. Po vydání zamítavého rozhodnutí, kdy o případné žalobě rozhoduje soud, již trvalá přítomnost pracovníků správního orgánu v azylovém zařízení nebyla nutná.

Integrační azylová střediska slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl přiznán azyl (azylantů). Azylanti mají na trhu práce a v sociální i zdravotní oblasti stejná práva a povinnosti jako čeští občané. V integračním azylovém středisku bydlí na základě smlouvy o ubytování a toto ubytování si hradí. Smlouva je ukončena v okamžiku, kdy azylant získá v rámci státního integračního programu nebo individuálně trvalé bydlení. Správa uprchlických zařízení v současné době provozuje sedm integračních azylových středisek, a to Předlice (Ústecký kraj), Hošťka (Ústecký kraj), Jaroměř (Královéhradecký kraj), Zastávka u Brna (Jihomoravský kraj), Havířov (Severomoravský kraj), Stráž pod Ralskem (Liberecký kraj) a Bruntál (Moravskoslezský kraj).

2.6 Zařízení pro zajištění cizinců

Tato zařízení nepatří mezi azylová střediska. SUZ je k 1. 1. 2006 převzala od Policie ČR za účelem oddělení poskytování služeb cizincům od výkonu policie s ohledem na efektivitu provozu. V případě cizinců umístěných v těchto zařízeních se jedná o osoby, které se dopustily přestupku, a jejich zajištění je opatřením, kterým má být cizincům zabráněno v dalším porušování zákona a zajištěno jejich vycestování z území po nabytí právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění. Zadržení v zařízení pro zajištění cizinců (dále jen ZZC) by tedy nemělo být chápáno jako represe za nelegální pobyt, ale mělo by pouze plnit účel zjištění totožnosti a vydání rozhodnutí o vyhoštění, popř. realizace vyhoštění. Od Policie ČR přebírá Správa uprchlických zařízení ZZC Velké Přílepy (Středočeský kraj), Frýdek-Místek (Moravskoslezský kraj) a Poštorná (Jihomoravský kraj). Zároveň do režimu ZZC přechází také PoS Bělá-Jezová (Středočeský kraj), jehož hlavní část prozatím zůstává pobytovým střediskem.

2.7 Umísťování žadatelů v azylových zařízeních

Přemísťování z přijímacích středisek probíhá po uzavření vstupní procedury. Pracovníci SUZ přitom berou podle možností ohled na individuální charak-

teristiky žadatelů, jako jsou rodinné vazby, zdravotní stav a potenciální příslušnost k některé z ohrožených skupin. Snažíme se také o to, aby sociální a etnické složení žadatelů ubytovaných v jednotlivých azylových zařízeních bylo co nejvíce vyvážené.

Někteří žadatelé přicházejí do pobytových středisek také z výše zmíněných zařízení pro zajištění cizinců. Tato přemístění se realizují na základě rozhodnutí o ukončení zajištění a příslušné žádosti vedoucích těchto zařízení. V tomto případě je taktéž kladen důraz na datum podání žádosti o azyl, stupeň azylového řízení a další výše uvedené charakteristiky žadatelů o azyl.

Klienti mohou být v případě potřeby přemístěni z jednoho pobytového střediska do jiného. Do konce roku 2005 se, jak již bylo uvedeno, v první řadě jednalo o přesuny z prvoinstančních do druhoinstančních středisek. Dalším organizačním postupem je přemístění jednotlivců v rámci předcházení konfliktním situacím mezi žadateli. Pokud v průběhu azylového řízení matky s malými dětmi zůstanou bez svých mužů nebo pokud bez svých rodinných příslušníků zůstanou nezletilí žadatelé, jsou přemístěni do pobytových středisek, kde jsou zřízeny chráněné zóny pro žadatele z tzv. ohrožených skupin. Tento přístup aplikujeme i u všech ostatních ohrožených skupin.

Přemístění se může uskutečnit rovněž na základě žádosti klienta. Tyto žádosti jsou zasílány na centrálu SUZ v Praze. Při rozhodování se vedle zdůvodnění uváděného klientem přihlíží také k vyjádření sociálních pracovníků z daného pobytového střediska.

Žadatelé, kterým po odchodu z přijímacího střediska odbor azylové a migrační politiky ministerstva vnitra schválil žádost o bydlení v soukromí,

mají i nadále možnost opětovně využívat služeb v některém z pobytových středisek. V případě takové žádosti se nejprve zjistí, v jaké instanci azylové procedury se daný klient nachází. Na základě toho je mu poté (samozřejmě s přihlédnutím k vytíženosti jednotlivých zařízení) poskytnuto ubytování v jednom z pobytových středisek.

Z důvodu racionálního a rovnoměrného využívání kapacit jednotlivých pobytových středisek je každý den zpracováván přehled ubytovaných na základě údajů zasílaných z azylových zařízení. Ten obsahuje aktuální informace o skutečných počtech žadatelů ve střediscích a volných kapacitách a dále o složení podle země původu a sociálních charakteristik. Takto průběžně vypracováváný přehled slouží jako podklad pro přemísťování v rámci systému azylových zařízení naší organizace.

2.8 Sociální práce a služby v azylových zařízeních

Správa uprchlických zařízení je organizací odpovědnou za přijímání žadatelů o azyl a jejím úkolem je tedy zajistit možnost důstojné existence osobám žádajícím v České republice o azyl po dobu vyřizování jejich procedury odborem azylové a migrační politiky ministerstva vnitra, případně krajskými soudy (pokud žadatel podá žalobu proti negativnímu rozhodnutí ministerstva). Kromě poskytnutí ubytování, stravy a hygienických prostředků se jedná o zajištění zdravotní péče, předškolní výchovy, poskytnutí sociálního, popř. psychologického poradenství a nabídku volnočasových aktivit.

V přijímacích a pobytových střediscích Správy

Naším cílem je zajistit dětem i dospělým pocit bezpečí i při psychicky náročném pobytu v cizí zemi.

uprchlických zařízení se žadatelé stravují společně třikrát denně, děti do 15 let navíc dostávají dvě svačiny. Jídelníček je sestavován ve třech variantách – bez omezení druhů masa, s vyloučením masa vepřového a vegetariánský. Těhotným ženám, kojícím matkám, batolatům a osobám s dietetickými potížemi se podává speciálně upravená strava. Výjimku ze společného stravování představuje pobytové středisko Havířov, kde klienti dostávají finanční příspěvek a stravování si zajišťují individuálně, a Bělá-Jezová, kde je systém stravování kombinovaný.

Žadatel o azyl má, až na některé výjimky, nárok na lékařskou péči ve stejném rozsahu, jaký zaručuje veřejné zdravotní pojištění v České republice. Ve všech střediscích je zajištěna všeobecná zdravotní péče, specializovaná péče je poskytována ve smluvních zdravotnických zařízeních. Náklady jsou hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění.

Cílem sociální práce je řešení aktuální sociální situace klienta, jeho adaptace v podmínkách azylového zařízení, prevence konfliktních situací a příprava klienta na integraci, nebo případnou dobrovolnou repatriaci. Většina žadatelů o azyl k nám přichází z jiného sociálního a kulturního prostředí. Jejich představy, hierarchie hodnot a normy chování se mohou od našich výrazně lišit. Vedle pochopitelných jazykových problémů je přizpůsobení klientů ztíženo i tím, že jsou vázáni na původní kulturní identitu a ocitají se v životní nejistotě. Někteří z nich mohou zvolna přivykat pasivitě a začít pokládat podmínky života v azylových zařízeních za přirozené. Proto je nutné s žadatelem o azyl během pobytu v azylových zařízeních pracovat a poskytovat jim adekvátní sociální služby, vnímat sociální a kulturní rozdíly v rámci jednotlivých

komunit a národností a v rozumné míře respektovat jednotlivce a jejich postoje pramenící z odlišného sociálně-kulturního zázemí.

Předpokladem systematicky prováděné sociální práce je pečlivě vedená dokumentace týkající se aktuální životní situace klienta, jeho rodinného zázemí, náboženského vyznání, kulturních a sociálních postojů, zdravotního stavu a vzdělání. Takovýto informační spis se klientovi zakládá až po jeho výslovném souhlasu. V případě potřeby se také vede speciální sociální spis.

Pro děti předškolního věku jsou ve všech azylových zařízeních zřízena dětská centra, která jsou vybavena obdobně jako mateřské školy. Děti zde získávají základní hygienické návyky, učí se práci a životu v kolektivu se zřetelem na adaptaci v novém prostředí hostitelské země a prostřednictvím her si osvojují český jazyk. Dalším zařízením, kde mohou děti trávit svůj volný čas, je výtvarná dílna. Zde pod odborným dohledem rozvíjejí své výtvarné nadání a manuální zručnost. Vzhledem k vysoké psychické zátěži, kterou na děti žadatelů o azyl klade migrace a pobyt v cizí zemi, působí výtvarné aktivity terapeuticky a společně s výukou českého jazyka jsou jednou z možností naplnění jejich denního programu. Nejzdařilejší výtvarné práce jsou prezentovány na výstavách, pořádaných na místní i celorepublikové úrovni.

Děti školního věku navštěvují základní školy v lokalitách blízkých jednotlivým azylovým zařízením za obdobných podmínek jako české děti. Před nástupem do standardní třídy základní školy absolvují v případě potřeby kurz českého jazyka ve vyrovnávacích třídách, aby se mohly bez problémů zapojit do běžné výuky. Podle požadavků učitelů jsou potom vy-

Z nabídky volnočasových aktivit si děti i dospělí rádi vybírají práci ve výtvarných dílnách.

Z původně volnočasové aktivity vznikla pod vedením animátora volného času z pobytového střediska v Bělé-Jezové hudební skupina Újezd, která loni vydala dvě alba.

bavovány nezbytnými školními pomůckami. Řadu možností, jak využívat volný čas, nabízejí přijímací a pobytová střediska i dospělým žadatelům o azyl. Azylová zařízení jsou vybavena šicími, řezbářskými nebo výtvarnými dílnami, knihovnami a v některých případech čajovnami. Klienti mají k dispozici také hřiště a sportovní náčiní. Sociální pracovníci při organizaci volnočasových aktivit úzce spolupracují s nevládními organizacemi, jejichž zaměstnanci s žadatelé navštěvují kulturní akce v okolí středisek a připravují výlety, letní tábory a karnevaly pro děti. Naší snahou je zapojit do přípravy a realizace volnočasových programů v co největší míře samotné klienty, aby tak během pobytu v azylovém zařízení neztráceli schopnost samostatného jednání a pocit osobní odpovědnosti.

2.9 Ohrožené skupiny žadatelů o azyl

Zvláštní kategorií žadatelů o azyl z hlediska poskytované péče tvoří tzv. ohrožené skupiny. Jedná se o klienty, kteří jsou z nějakého důvodu znevýhodnění a zranitelnější v porovnání s ostatními. Patří mezi ně děti, nezletilí a mladiství bez doprovodu zákonného zástupce, samotné ženy a matky, neúplné rodiny, senioři a fyzicky, mentálně, či sociálně handicapované osoby. Správa uprchlických zařízení přijala nezbytná opatření, která mají za cíl zajistit těmto osobám pobývajícím v azylových zařízeních nezbytnou ochranu, naplnění individuálních materiálních potřeb (zejména v případě těhotných žen a matek) a diferencovanou sociální a zdravotní péči.

V roce 2002 přistoupila Správa uprchlických zařízení k realizaci projektu Strategie vnitřní bezpeč-

nosti, jehož cílem je systematizace péče o zmíněné ohrožené skupiny žadatelů. Areály vybraných azylových zařízení byly proto rozděleny na standardní a chráněnou zónu, které fungují ve dvou odlišných režimech. Po příchodu do střediska jsou žadatelé o azyl umísťováni do jedné ze zón na základě předběžného šetření prováděného sociálními pracovníky a pracovníky příjmu. Chráněná zóna je pod zvýšeným dohledem pracovníků ostrahy. Přístup do ní mají pouze osoby zde ubytované, což žadatelům z ohrožených skupin umožňuje (pokud si to přejí) vyhnout se nežádoucímu a potenciálně nebezpečnému kontaktu s ostatními klienty. Provoz společných prostor středisek je řešen režimově, to znamená, že žadatelé z ohrožených skupin využívají např. jídelnu v jinou dobu než ostatní klienti, aby se tak předešlo možným konfliktům.

Celý přístup se zakládá na prevenci. Podnikaná opatření jsou zaměřena v první řadě na vyloučení potenciálně konfliktních a nebezpečných situací. Pracovníci azylových zařízení také absolvují specializované kurzy a semináře, aby byli schopni žadatelům z ohrožených skupin poskytnout péči odpovídající povaze jejich znevýhodnění. Jejich úkolem je rovněž včasná identifikace osob vyžadujících speciální přístup a odhalování sociálně patologických jevů.

Žadatelé o azyl mladší 18 let bez doprovodu rodičů nebo zákonného zástupce jsou (počínaje rokem 2004) z přijímacího střediska umísťováni do dětského diagnostického ústavu a dětských domovů, které spravuje ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V pobytových střediscích SUZ zůstávají pouze tehdy, jsou-li doprovázeni osobou z řad žadatelů o azyl, do jejíhož opatrování byly rozhodnutím soudu svěřeny.

2.10 Správa uprchlických zařízení v další perspektivě

V roce 1990 přišli na území tehdejšího Československa první uprchlíci. V průběhu následujících patnácti let se zde podařilo vybudovat fungující přijímací systém, díky němuž se lidem, kteří v naší zemi požádají o azyl, dostane důstojného přijetí a zabezpečení základních životních potřeb.

Azylová migrace je však proměnlivý fenomén, jehož další vývoj nelze nikdy předvídat s příliš vysokou mírou jistoty. Během krátké historie české azylové infrastruktury nastalo nemálo nečekaných situací, které bylo třeba naléhavě řešit, aniž by zbýval prostor na důkladnější přípravu a promyšlení postupu. Je to pochopitelný jev, neboť migrace odráží realitu dnešního světa, který sám je chaotický a nepředvídatelný.

Úspěšné vybudování azylové infrastruktury tedy neznamená, že bylo dosaženo nějakého konečného stavu a že další činnost bude spočívat výhradně v udržování zaběhnutého mechanismu. Musíme si být naopak neustále vědomi naznačených specifik oblasti naší práce a počítat s tím, že situace se může prak-

ticky kdykoli změnit. Jinými slovy, je nezbytné, aby schopnost flexibilně reagovat na měnící se trendy v oblasti azylové migrace byla povaze naší organizace vlastní.

Věříme, že Správa uprchlických zařízení tento předpoklad splňuje. Český systém přijímání žadatelů o azyl byl během své krátké historie několikrát konfrontován s tzv. humanitární krizí v souvislosti s událostmi na území bývalé Jugoslávie. Některé pozdější masové vlny žadatelů o azyl se dokonce objevily bez jakýchkoli viditelných příčin. Ve všech případech jsme se o přicházející žadatele dokázali postarat a zajistit jim základní životní standard odpovídající požadavkům vyplývajícím z mezinárodních závazků České republiky.

Naším hlavním úkolem je tímto způsobem pracovat i nadále. Naše organizace věnuje značnou pozornost kontinuálnímu vzdělávání svých zaměstnanců a výměně zkušeností s partnerskými organizacemi v zahraničí, neboť si uvědomujeme, že schopnost, vůle a připravenost učit se, sledovat vývoj v oblasti profesní problematiky a inspirovat se jinde osvědčenou praxí jsou elementárním předpokladem naší úspěšné práce.

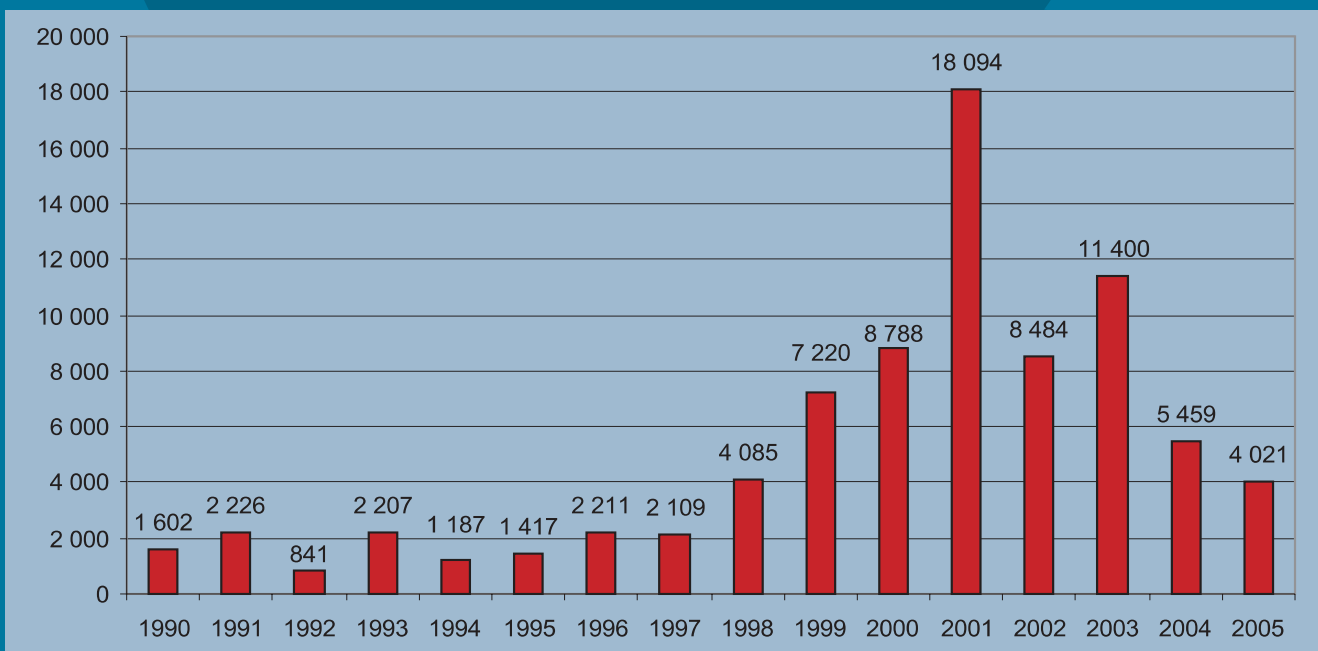
Žadatelé o azyl při malování ve výtvarné dílně pobytového střediska Seč.

3. ČINNOST SPRÁVY UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ V ROCE 2005

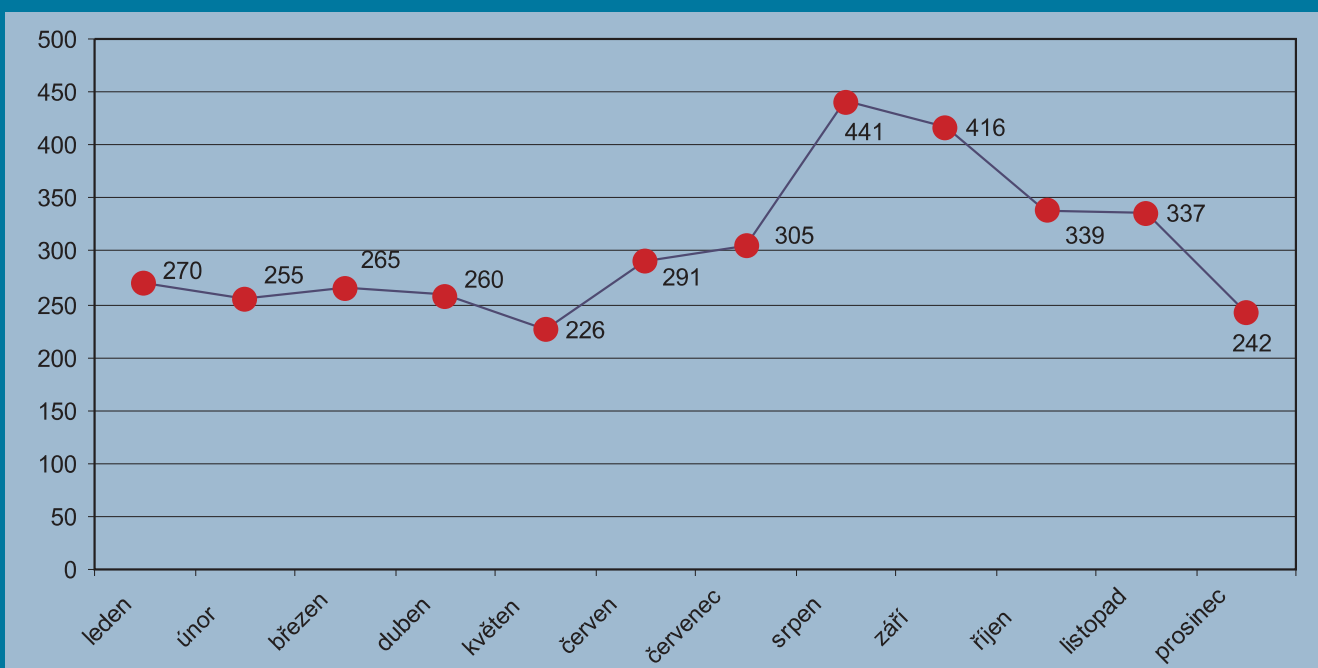
3.1 Žadatelé o azyl v roce 2005

V roce 2005 požádalo v České republice o azyl celkem 4021 osob. Oproti předchozím letům pokračuje klesající tendence, nicméně ve srovnání s hodnotami většiny 90. let je loňský počet podaných žádostí stále přinejmenším dvojnásobný. Od počátku 90. let do konce roku 2005 požádalo v České republice o azyl celkem 81 351 osob.

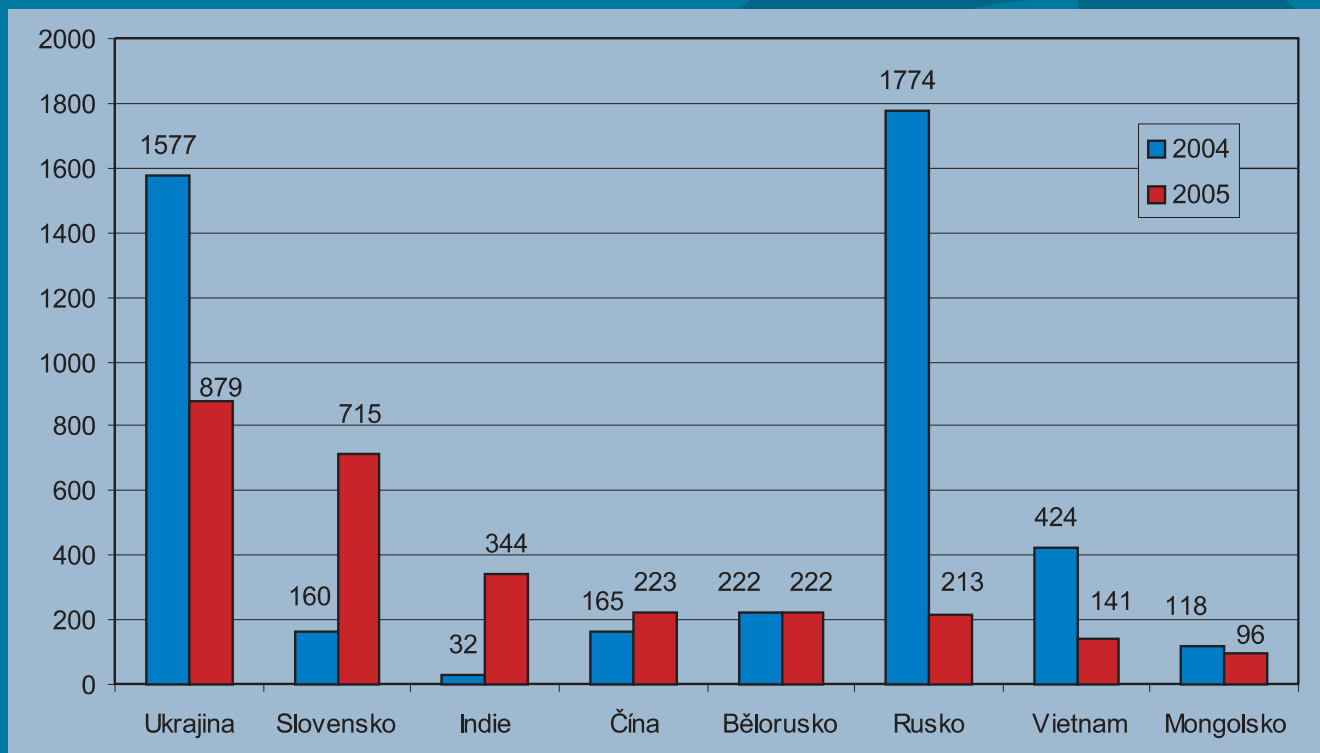
V roce 2005 bylo 68 % žádostí podáno v přijímacím středisku Vyšší Lhoty, 13 % v přijímacím středisku Praha-Ruzyně (slouží pro ty, kteří se rozhodli požádat o udělení azylu v tranzitním prostoru letiště) a 1 % v některém z ostatních azylových zařízení. Ostatní (18 %) požádali o azyl v zařízeních pro zajištění cizinců, ve věznicích, nemocnicích nebo v soukromí. Do azylových zařízení naší organizace přišlo v roce 2005 3647 osob. Ve srovnání s rokem 2004

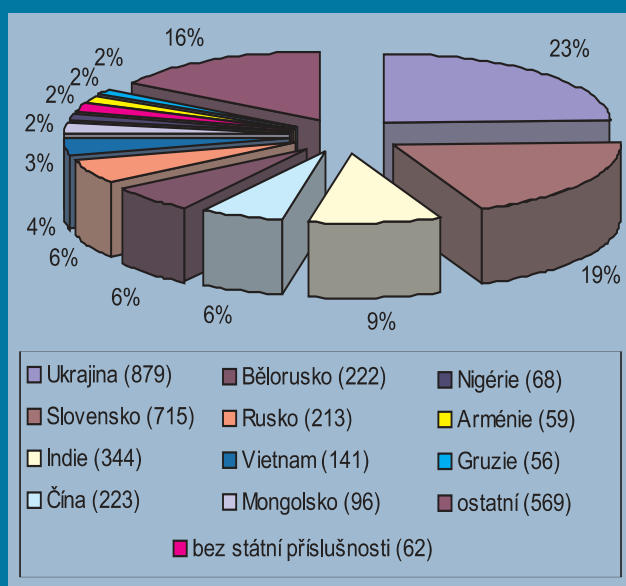
Graf 3 – Počty žádostí o azyl v České republice v letech 1990 – 2005

Graf 4 – příchody do azylových zařízení v jednotlivých měsících roku 2005

Graf 5 – Meziroční změna v počtech příchodů do azylových zařízení

Graf 6 – Příchody do azylových zařízení v roce 2005 podle země původu (absolutní počet uveden v závorce)

se jedná o pokles o cca 34 %. Rozložení příchodů mělo mírně stoupající tendenci – v I. čtvrtletí přišlo 790 osob, ve II. čtvrtletí 777 osob, ve III. čtvrtletí 1 162 osob a v posledním čtvrtletí 918 osob.

Meziroční pokles, který jsme zaznamenali již v minulém roce, souvisí nepochybně se vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004. Tímto dnem vstoupilo na našem území v platnost Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, stanovující kritéria pro určení členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané na území EU státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti. Ti žadatelé o udělení azylu, pro které byla Česká republika pouze

tranzitní zemí na cestě do západní Evropy, tak začali přecházet naše území, aniž si zde podali žádost, neboť v takovém případě by sem později mohli být, na základě uvedeného nařízení, jiným členským státem vráceni za účelem dokončení azylové procedury.

Největší podíl příchozích tvořili žadatelé z Ukrajiny (987 osob, tj. 25 %), Slovenska (711 osob, tj. 18 %) a Indie (342 osob, tj. 9 %).

Stejně jako v předcházejících letech, i v roce 2004 převažovaly mezi žadateli osoby mužského pohlaví; bylo jich 2719, tj. 67,6 %, oproti 1302 ženám. Celkem 747 (18,6 %) bylo dětí a nezletilých do 18 let, z nichž 100 (13,4 %) představovali nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu zákonného zástupce (postup v případě této kategorie klientů viz kapitola 2.9). Žadatelé vyšších věkových kategorií se na celkové skladbě podílejí relativně malou částí; počty osob se s rostoucím věkem snižují rovnoměrně a poměrně prudce, takže osoby starší padesáti let představují mezi žadateli do značné míry výjimky.

3.2 Aplikace Strategie vnitřní bezpečnosti

V roce 2005 byla realizována některá další opatření v rámci projektu Strategie vnitřní bezpečnosti. Velká pozornost je věnována především personální rovině tohoto projektu. Předpokladem k tomu, aby byli sociální pracovníci schopni poskytovat žadatelům z ohrožených skupin adekvátní péči vyplývající z jejich specifických potřeb, je speciální vzdělávání. Proto se i v minulém roce opět prohlubovala specializace odborníků z řad sociálních pracovníků na jednotlivé ohrožené skupiny žadatelů o azyl. Pracovníci z azy-

lových zařízení i z centrály v Praze se zúčastnili několika kurzů a školení, zaměřených na práci s ohroženými skupinami žadatelů o azyl (viz kapitola 2.4).

V průběhu roku byla také provedena některá další technická opatření. Nově byla vytvořena chráněná zóna v pobytových střediscích Bělá-Jezová a Seč. V PoS Kostelec nad Orlicí a v Zastávka u Brna byl zaveden kartový systém a v Zastávce byl také zprovozněn elektronický zámek na dveřích chráněné zóny. V PoS Havířov byly instalovány prvky kamerového systému. Ve Stráži pod Ralskem byla v květnu v chráněné zóně otevřena kuchyňka, která je využívána pouze za dozoru odpovědné služby z řad žadatelů.

K nejvýznamnějším změnám došlo, tak jako v předchozím roce, v přijímacím středisku Vyšší Lhoty, kde je zajištěno bezpečné prostředí nejnáročnější (jedná se o uzavřené středisko, kterým musí projít naprostá většina žadatelů a nelze proto oddělit potenciálně konfliktní skupiny). Osvědčuje se rozdělení areálu střediska na standardní a chráněnou zónu zavedené v roce 2003. V říjnu 2005 zde došlo k rozšíření elektronického zabezpečení ostražky oplocení o poslední 3 čidla. Tímto rozšířením bylo dokončeno 100% pokrytí ostražky oplocení. Dále zde byl rozšířen kamerový systém, a to o 2 venkovní sférické kamery, z nichž jedna byla umístěna na budovu 11 a druhá na budovu 06, kde byl také instalován nový velín. Tímto rozšířením došlo ke zlepšení monitoringu venkovního prostoru střediska.

Výsledky realizace projektu Strategie vnitřní bezpečnosti jsou vesměs pozitivní. Kvalitativní výzkum provedený v létě 2004 psychology naší organizace

doložil, že došlo k obecnému zvýšení pocitu bezpečnosti žadatelů; klientům z ohrožených skupin umožnila vyjmenovaná opatření vyhnout se situacím, které by pro ně z důvodu jejich znevýhodnění mohly představovat ohrožení nebo omezení. Zaznamenali jsme výrazný pokles výskytu sociálně patologických jevů, jako jsou konflikty, vydírání, vyhrožování nebo ničení majetku.

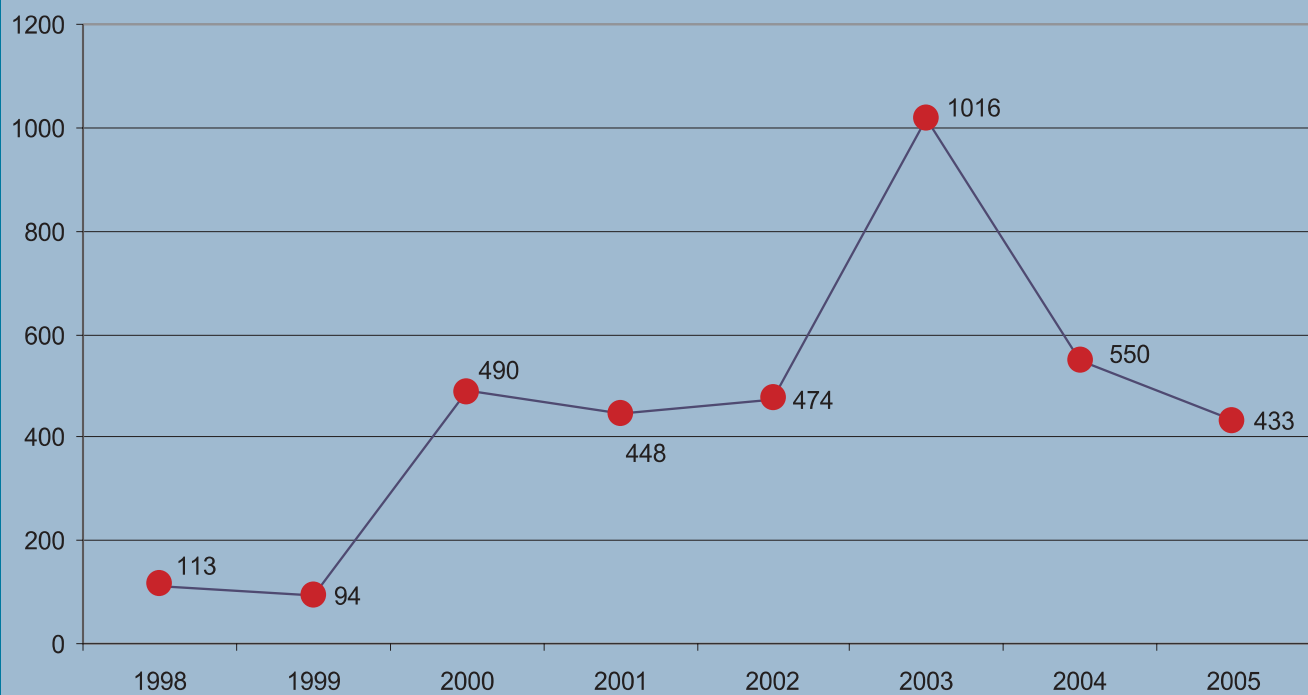
3.3 Program dobrovolných repatriací

Repatriace do země původu je Správou uprchlických zařízení preferovaná jako program, který představuje důstojné ukončení azylové procedury. Jedná se také o prevenci potenciálních problémů v případě osob, jejichž řízení o udělení azylu bylo ukončeno s negativním výsledkem a které by jinak pravděpodobně nelegálně setrvaly na území České republiky. Důležitá je samozřejmě i skutečnost, že tento program přináší značné ekonomické úspory.

O možnosti dobrovolného návratu do země původu jsou všichni žadatelé informováni sociálním pracovníkem během vstupního pohovoru v přijímacím středisku. Žadatel o azyl má právo požádat o repatriaci kdykoli během vyřizování svojí žádosti, nejpozději však do 24 hodin po pravomocném ukončení řízení o udělení azylu. Podmínkou repatriace je ukončené azylové řízení. V případě, že klient nedisponuje dostatečnými finančními prostředky na cestu, může požádat Správu uprchlických zařízení o jejich úhradu.

Pobytové středisko Seč.

Graf 7 – Počty repatriací od roku 1998

Při provádění repatriací spolupracuje SUZ s Mezinárodní organizací pro migraci (International Organization for Migration, dále IOM), která klientům v nutných případech zajišťuje náhradní cestovní doklady, poskytuje repatriantům doprovod, pokud to vyžaduje jejich zdravotní stav, či pokud se let nemůže uskutečnit jinak než s přestupem v Schengenském prostoru, kde je asistence nutná. V roce 2005 se Mezinárodní organizace pro migraci podílela na realizaci 42 z celkového počtu 433 repatriací, což představuje 10 %.

Zásadami dobrovolné repatriace jsou dobrovolnost a bezpečnost. Z důvodu ochrany osobních údajů klientů nevstupuje Správa uprchlických zařízení do kontaktu se zastupitelskými úřady zemí jejich původu (proto agendu spojenou s cestovními doklady vyřizuje na základě dohody IOM).

V roce 2005 dosáhl počet uskutečněných repatriací čísla 433. To je o 117 méně než v roce předcházejícím, ale v relativním vyjádření (tj. vzhledem k celkovému počtu příchozích žadatelů v daném roce) se jedná o nárůst, neboť zatímco v roce 2004 bylo repatriováno 10 % žadatelů o udělení azylu, v loňském roce se pro dobrovolný návrat rozhodlo již 12 % klientů Správy uprchlických zařízení.

Celkové náklady na program v roce 2005 činily 1 113 383 Kč, částka připadající v průměru na jednu repatriovanou osobu je cca 2 571 Kč. Náklady na repatriaci jedné osoby se ve srovnání s rokem 2004 snížily o přibližně 2 500 Kč, což je způsobeno tím, že převážnou většinu repatriovaných (téměř 74 %) tvořili občané Slovenské republiky.

Tabulka 1 – Přehled počtů repatriací v roce 2005 podle státní příslušnosti

Afghánistán	2
Albánie	1
Arménie	7
Ázerbajdžán	7
Bangladéš	1
Bělorusko	7
Bosna a Hercegovina	2
Bulharsko	7
Čína	1
Gruzie	7
Jordánsko	1
Kazachstán	1
Kyrgyzstán	2
Makedonie	1
Moldávie	4
Mongolsko	11
Rumunsko	4
Ruská federace*	23
Slovensko	319
Turecko	1
Ukrajina	23
Vietnam	1

* z toho 6 klientů čečenské národnosti

3.4 Zavádění standardů kvality sociálních služeb

V roce 2002 vydalo ministerstvo práce a sociálních věcí dokument nazvaný Standardy kvality sociálních služeb. Tento materiál poskytuje systém kritérií pro měření úrovně poskytovaných sociálních služeb, a tím zároveň vytváří metodologický předpoklad pro zvyšování jejich kvality.

Opatření v dané oblasti jsou, pomineme-li jejich samozřejmý praktický přínos pro cílové skupiny (v našem případě tedy pro žadatele o azyl), nezbytná v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a s tím spojenou nutností harmonizovat způsoby poskytování sociálních služeb orgány veřejné správy. Politika EU v této oblasti je založena na požadavku vysoké kvality těchto služeb. Splnění tohoto požadavku je přitom nemyšlitelné bez stanovení jasných kritérií, která tyto služby musí splňovat. Výše uvedený dokument proto vychází z cílů EU, které byly zformulovány do deseti klíčových principů v příslušném materiálu Rady EU (Council of the European Union) Draft Joint Report on Social Inclusion.

Správa uprchlických zařízení na základě uvedeného materiálu ministerstva práce a sociálních věcí zpracovala návrh vlastní komplexní strategie zaměřené na kontinuální zvyšování kvality sociálních služeb poskytovaných v azylových zařízeních. Pro ověření způsobů aplikace kritérií pro měření poskytovaných sociálních služeb a možností zvyšování jejich kvality bylo vybráno pobytové středisko Zbýšov, kde se v roce 2003 uskutečnil pilotní projekt. V jeho průběhu byla zpracována příslušná metodika pro využití v ostatních azylových zařízeních.

Výsledky pilotního projektu byly pozitivně hodnoceny jak v rámci SUZ, tak i přízvanými externími odborníky. Praktické dopady lze shrnout do několika základních bodů:

- bezprostřední přínos pro kvalitu poskytované péče, daný vznikem potřebné zpětné vazby; jedná se o velmi důležité posílení vnitřního kontrolního mechanismu, který je pro fungování organizace rozhodující a který poskytl pracovníkům větší sebereflexi, sebedůvěru a jistotu při plnění jejich povinností,
- zlepšení týmové spolupráce a pracovních podmínek, zvýšení spokojenosti zaměstnanců a klientů,
- snížení počtu případů konfliktního a obecně problémového jednání klientů,
- snížení míry fluktuace pracovníků.

V dubnu 2004 byla ministrem vnitra schválena závěrečná zpráva o výsledcích pilotního projektu a koncepcie implementace standardů kvality (s časovým harmonogramem a finanční rozvahou) v ostatních azylových zařízeních. V září až listopadu 2004 proběhl cyklus seminářů pro guaranty z pobytových středisk Kašava, Bruntál, Zastávka u Brna, Havířov a příjí-

macího střediska Vyšší Lhoty. Semináře vedla externí lektorka a pracovnice z pobytového střediska Zbýšov, kde se realizoval pilotní projekt. Od září do prosince 2005 probíhal cyklus seminářů pro guaranty zavádění standardů kvality ze zbývajících pěti azylových zařízení. Konkrétně se jednalo o azylová zařízení v Bělé-Jezové, v Kostelci nad Orlicí, ve Stráži pod Ralskem, v Seči a v Praze-Ruzyni. Cílem obou cyklů seminářů bylo především zvýšení motivace jednotlivých guarantů pro zavádění standardů kvality v konkrétních azylových zařízeních a vytvoření individuálních plánů zavádění standardů v těchto zařízeních tak, aby v nich mohli guaranti pracovat samostatně.

Do konce roku 2005 se podařilo obeznámit zaměstnance s významem standardů kvality sociálních služeb tak, aby mohli pod vedením svých guarantů procházet jednotlivé standardy a uplatňovat je v praxi při své práci v azylových střediscích.

Dne 8. 8. 2005 schválil ministr vnitra *Standardizaci kvality ubytovacích služeb v pobytových a přijímacích zařízeních SUZ MV ČR* a na základě tohoto dokumentu byli ve dnech 9. – 10. listopadu 2005 proškoleni zaměstnanci jednotlivých azylových zařízení. V průběhu roku 2006 poté dojde k zavedení standardů kvality ve všech pobytových a přijímacích střediscích.

3.5 Program humanitárních evakuací MEDEVAC III

Program evakuací zdravotně postižených obyvatel Irácké republiky (dále MEDEVAC III) schválila vláda České republiky v červenci 2003 usnesením č. 754. V březnu 2004 rozhodla usnesením č. 901 o jeho pokračování. Tento program navazuje na obdobné programy MEDEVAC I a II, které v minulosti umožnily v České republice léčení osob s válečnými zraněními a vrozenými zdravotními vadami z Bosny a Hercegoviny a z jugoslávské provincie Kosovo.

Jeho smyslem je poskytnout v České republice odbornou lékařskou péči dětem trpícím závažnými zdravotními problémy, které ve své zemi nemohou být v současnosti adekvátně léčeny. Většinou se jednalo o pacienty s vrozenými srdečními vadami nebo s popáleninami.

Program je realizován ve spolupráci Ministerstva vnitra České republiky, Ministerstva obrany České republiky a Mezinárodní organizace pro migraci. V rámci ministerstva vnitra program koordinuje odbor azylové a migrační politiky. Léčba probíhala v kardiologickém centru Fakultní nemocnice v Motole a dále ve Fakultní nemocnici Královské Vinohrady, Fakultní Thomayerově nemocnici s poliklinikou v Krči a Fakultní nemocnici na Bulovce. V roce 2005 pokračovala spolupráce s Fakultní nemocnicí v Motole a s Olivovou dětskou léčebnou v Říčanech.

Program evakuací zdravotně postižených obyvatel Irácké republiky MEDEVAC III úspěšně navázal na obdobné programy z předchozích let.

Pacienti a jejich doprovod jsou na území České republiky v postavení žadatelů o udělení azylu. Tato právní úprava pobytu osob se uplatnila již v minulosti u zmíněných programů MEDEVAC I a II, kdy se osvědčila jako rychlý a efektivní způsob humanitární evakuace. Správa uprchlických zařízení hradí náklady na pobyt pacientů a doprovázejících osob a výdaje spojené s poskytnutou lékařskou péčí. Zajišťuje také tlumočnické služby a volnočasové aktivity pro dětské pacienty.

Do konce roku 2003 bylo v České republice léčeno osmnáct pacientů z Iráku, v roce 2004 dalších osm a v roce 2005 celkem dvanáct pacientů. Z celkového počtu 38 osob zařazených do programu trpělo 34 dětí vrozenou srdeční vadou, jeden pacient vrozenou vadou močových cest, jeden pacient měl vrozenou vadu krvetvorby a dva pacienti utrpěli během války těžké popáleniny. Ve 32 případech proběhla úspěšná operace, u dvou dětí lékaři od operace upustili z důvodu přílišného rizika spojeného se zákrokem. Na program bylo celkem vynaloženo z rozpočtu Správy uprchlických zařízení 15 776 000 Kč, z toho 7 000 000 Kč v roce 2003, 6 133 000 Kč v roce 2004 a 2 643 000 Kč v roce 2005.

3.6 Důsledky plnění Nařízení Rady (ES) č. 343/2003

Se vstupem do Evropské unie 1. května 2004 začala na území České republiky platit Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 stanovující kritéria pro určení státu odpovědného za posouzení žádosti o udělení azylu podané státním příslušníkem třetí země na území Unie. V souladu s tímto nařízením bylo do České republiky v roce 2005 za účelem dokončení azylové

procedury vráceno 131 žadatelů, nejčastěji z Německa, Rakouska a Francie. Všechny tyto osoby byly, jakožto klienti Správy uprchlických zařízení, přijaty do pobytových středisek. Za stejným účelem pak bylo do jiných členských států unie, a to nejčastěji do Polska, Slovenské republiky, Maďarska a Německa, předáno 347 osob, které požádaly o azyl v České republice.

3.7 Kontrola činnosti Správy uprchlických zařízení Nejvyšším kontrolním úřadem

V období od června 2004 do ledna 2005 provedl Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) kontrolní akci č. 04/23, jejímž cílem bylo prověřit efektivnost výdajů finančních prostředků a hospodaření s majetkem státu při zabezpečování činností v působnosti Správy uprchlických zařízení. Kontrolovaným obdobím byly roky 2001 až 2003.

Kontrolní závěr, schválený senátem NKÚ č. 04/23/14 dne 22. března 2005, konstatuje funkčnost systému přijímání žadatelů o azyl a absenci zásadních nedostatků. V oddíle Shrnutí a vyhodnocení se uvádí: „Kontrolou NKÚ zjištěné nedostatky nebyly systémového charakteru. Spočívaly v dílčích nesprávnostech, které se vyskytly u jednotlivých azylových zařízení, avšak neměly zásadní vliv na hospodaření s finančními prostředky a majetkem státu určenými na zabezpečení činnosti SUZ. Na základě poznatků získaných v průběhu kontroly lze konstatovat, že úkoly spojené s péčí o žadatele o azyl zajistila SUZ na odpovídající úrovni. Systém péče o žadatele o azyl je funkční a vykazuje prvky stability.“

4. VNĚJŠÍ VZTAHY SPRÁVY UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ

4.1 Spolupráce s městy a obcemi, akce pro veřejnost

Podpora bezproblémového soužití žadatelů o azyl a většinové populace je důležitým aspektem činnosti Správy uprchlických zařízení. Proto bylo i v roce 2005 jedním z cílů naší organizace další prohlubování vztahů s obcemi, na jejichž území jsou umístěna azylová zařízení. Správa uprchlických zařízení pořádá pravidelná setkání se zástupci místní samosprávy, policie a škol, jejichž cílem je zajistit všeobecnou informovanost obyvatel v okolí azylových zařízení, a tím napomoci zlepšení vztahů mezi minoritní a majoritní společností.

Jednou z nejviditelnějších činností SUZ zaměřenou na veřejnost byly v minulých letech dny otevřených dveří v pobytových střediscích, během nichž měli místní obyvatelé možnost prohlédnout si azylové zařízení a seznámit se s jeho chodem. Součástí programu byla také hudební a divadelní vystoupení skupin tvořených žadateli o azyl, či ochutnávky jídel národních kuchyní. Podobné aktivity pokračovaly i v průběhu roku 2005 v rámci rozsáhlého projektu *Pod jedním sluncem – 15 let jsou uprchlíci u nás*. V rámci tohoto projektu připravila pobytová střediska mnoho zajímavých akcí pro veřejnost, z nichž můžeme uvést například multikulturní dny, dny otevřených dveří v pobytových střediscích, kurzy vaření mezinárodní kuchyně, divadelní a hudební vystoupení, přednášky na základních a středních školách, návštěvy v domovech důchodců, výlety a akce pro děti, otevřené výtvarné dílny, program na letních festivalech (Kyjovské slavnosti, festival v Mikulově), taneční zábavy, promítání filmů a mnohé další.

4.2 Projekt *Pod jedním sluncem – 15 let jsou uprchlíci u nás*

Rok 2005 byl pro všechny zaměstnance i klienty naší organizace výjimečný tím, že právě v tomto roce uplynulo 15 let od okamžiku, kdy na území tehdejšího Československa vstoupil první uprchlík. Správa uprchlických zařízení proto na tento rok připravila již zmíněný projekt *Pod jedním sluncem – 15 let jsou uprchlíci u nás*. Hlavními tématy projektu byly uprchlictví a multikulturalita, cílovou skupinou pak široká veřejnost, a to laická i odborná. Jednotlivé aktivity v rámci projektu probíhaly v regionech, v jednotlivých azylových zařízeních i na celostátní úrovni. V průběhu

roku se uskutečnila literární soutěž pro studenty středních škol v České republice, hudební soutěž pro žadatele o azyl, olympiáda, která navázala na pravidelné sportovní dny v azylových zařízeních, divadelní představení, které bylo výsledkem spolupráce s divadlem Archa a holandským divadelním souborem Dogtroep, dále výstavy výtvarných prací, které vznikly ve výtvarných dílnách azylových zařízení, a další různorodé aktivity. Cílem projektu bylo především vytvořit prostor pro setkávání cizinců-žadatelů o azyl a majoritní veřejnosti a rozšířit povědomí české společnosti o lidech pocházejících z jiného kulturního prostředí, kteří v České republice přechodně, či trvale žijí.

Projekt byl zahájen dne 17. 12. 2004 prezentací a tiskovou konferencí v divadle Archa za přítomnosti I. náměstka ministra vnitra Mgr. Miloslava Koudelného, ředitele divadla Archa Ondřeje Hraba a ředitelky Správy uprchlických zařízení Miluše Dohnalové.

4.2.1 Výstavy

V rámci projektu se v roce 2005 uskutečnilo 27 výstav výtvarných prací žadatelů o udělení azylu, a to zejména dětí. Díla vznikala především ve výtvarných dílnách v azylových zařízeních, ve spolupráci s Mgr. Petrem Kamenickým a studenty Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně. Vystaveny byly i fotografie dokumentující průběh projektu a život v pobytových střediscích, jejichž autorem je fotograf Lubomír Kotek. Výstava fotografií se uskutečnila v divadle Archa v Praze a v domě Pánů z Kunštátu v Brně.

4.2.2 Sport

V průběhu celého roku probíhaly v jednotlivých azylových zařízeních sportovní dny, které nabídly žadatelům o azyl možnost porovnat své sportovní dovednosti v disciplínách jako jsou fotbal, volejbal, stolní tenis či pétanque. V červnu se ve sportovním areálu brněnské Komety uskutečnily celorepublikové sportovní hry, kterých se zúčastnili žadatelé o udělení azylu, zaměstnanci SUZ, pracovníci neziskových organizací a zástupci místních samospráv. Přes 450 sportovců strávilo dva dny při sportovních kláních, zábavných soutěžích i příjemných osobních setkáních. Celkem se v roce 2005 uskutečnilo 25 sportovních akcí, především v pobytových střediscích a jejich blízkém okolí.

4.2.3 Hudební skupina Újezd

Tato hudební skupina žadatelů o azyl pod vedením animátora volného času z azylového zařízení Bělá-Jezová, Martina Pospíšila, nahrála v roce 2005 dvě alba. „Tóny země“ křtila skupina Čankišou 17. března v hudebním klubu Kotelna v Litomyšli a album „Světa barvy“ 2. listopadu v libereckém klubu Lidové sady skupina Terne Čhave. Skupina Újezd slavila se svým etno repertoárem úspěchy i na letních festivalech, například na Trnkobraní Open Air ve Slušovicích, Kyjovských slavnostech, či na Festivalu národů Podyjí v Mikulově. Újezd se podílel i na hudební stránce představení Divadla Archa *Putování za snem*. V průběhu roku 2005 se uskutečnilo přes 20 koncertů této skupiny.

4.2.4 Hudební soutěž

V rámci projektu *Pod jedním sluncem* vyhlásila Správa uprchlických zařízení hudební soutěž pro žadatele o udělení azylu v oblastech sólový zpěv, hra na hudební nástroj a vokálně-instrumentální sbor, ve třech věkových kategoriích. V průběhu jara se v azylových zařízeních uskutečnila regionální kola, kterých se zúčastnilo přes 100 soutěžících. Odborná porota složená z hudebních pedagogů z Pedagogické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně vybrala 25 finalistů, kteří se v červnu v Divadle Archa zúčastnili vyvrcholení celé soutěže. Nejlepší ve svých kategoriích byli odměněni nejen hodnotnými cenami, ale především bouřlivým potleskem zcela zaplněného hlediště.

4.2.5 Literární soutěž

Ve spolupráci s brněnským nakladatelstvím Větrné mlýny připravila Správa uprchlických zařízení literární soutěž pro studenty středních škol. Do soutěže bylo přihlášeno 346 textů na téma *Uprchlíctví a život cizinců u nás*. Hodnotila je odborná porota ve složení: Michal Wiewegh, Alexandra Berková, Miroslav Balaščík, Martin Stohr a Ondřej Horák. Hlavní cenu, finanční odměnu v hodnotě 10 000 Kč a otištění vítězné povídky v měsíčníku Host, převzala na slavnostním vyhlášení v divadle Na zábradlí studentka Lucie Fialová z Poděbrad. Šestnáct finálových povídek bylo vydáno ve sborníku *Pod jedním sluncem?*

4.2.6 Divadlo Archa

Správa uprchlických zařízení a Divadlo Archa připravily projekt *Putování za snem*, společné představení Divadla Archa a obyvatel pobytového střediska Červený Újezd. Projekt byl součástí dramaturgické linie Divadla Archa, která opouští formu tradičního divadelního představení a směřuje do míst, která jsou z divadelního hlediska nedotčená. Divadelní představení, ve kterém vystupovali herci společně se žadatelé o udělení azylu, bylo volně inspirováno pohádkou *Sněhová královna* a dotýkalo se zásadních otázek lidského života, jako je odchod z domova, ztráta milo-

vané bytosti, putování do neznáma a touha po navrácení základních jistot. Představení byla odehrána ve čtyřech pobytových střediscích a v Divadle Archa v Praze. Na tento úspěšný pokus o divadlo netradiční formy navázalo na podzim *Velké putování za snem*, kdy se v pobytovém středisku v Bělě-Jezové uskutečnilo devět zcela vyprodaných představení. Projekt *Velké putování za snem* byl součástí vládní kampaně *Projekt tolerance – Kampaň proti rasismu 2005*.

4.2.7 Konference v Liberci

Završením celého projektu byla konference pro odbornou veřejnost *15 let jsou uprchlíci u nás – poznání, přínos, perspektivy*, která se uskutečnila ve dnech 1. – 2. listopadu v Liberci pod záštitou ministra vnitra Mgr. Františka Bublana. Konferenci navštívilo celkem 90 účastníků, mezi nimi např. zástupci akademické půdy, státní správy, krajské samosprávy, neziskových organizací, zaměstnanci SUZ, žadatelé o udělení azylu, novináři a studenti. Účastníci si měli možnost vybrat z pěti workshopů: *Žena a rodina*, *Dítě-migrant*, *Multikulturní prvek ve specializovaných zařízeních*, *Obraz uprchlíka v médiích a Možnosti spolupráce s odbornými školami*. Program konference se skládal z přednášek a tematických workshopů, dále pak návštěvníci konference navštívili pobytová střediska, kde se pomocí interaktivních metod seznámili s prostředím a životem v azylovém zařízení. Pro mnohé účastníky bylo jistě zajímavé a netradiční ocitnout se, i když pouze na krátkou chvíli, v pozici samotných žadatelů o azyl, či si například vyzkoušet hodinu čínského jazyka.

4.3 Spolupráce s nevládními organizacemi

Při zajišťování doplňkových služeb pro žadatele o azyl v jednotlivých azylových zařízeních spolupracuje Správa uprchlických zařízení s řadou nevládních organizací, které svou činností napomáhají našim zaměstnancům vytvářet podmínky pro plnohodnotný a důstojný život žadatelů o azyl.

Na základě smluvního ujednání spolupracovala SUZ v roce 2005 s těmito nevládními organizacemi:

1. Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE), které poskytuje právní a psychologické poradenství a zajišťuje volnočasové aktivity v azylových zařízeních Vyšší Lhoty, Zastávka u Brna, Zbýšov, Havířov, Bruntál, Kašava;
2. Sdružení Česká katolická charita, respektive její oblastní a diecézní složky z regionů azylových zařízení, které v jednotlivých střediscích poskytují následující služby:
  - a) Farní charita Česká Lípa provozuje humanitární sklad šatstva v azylovém zařízení Bělá-Jezová;
  - b) Oblastní charita Teplice provozovala humani-

- tární sklad šatstva v azylovém zařízení Červený Újezd;
- c) Diecézní katolická charita Hradec Králové provozuje šicí a řezbářskou dílnu v azylovém zařízení Kostelec nad Orlicí a poskytuje právní poradenství v azylových zařízeních Kostelec nad Orlicí a Seč;
  - d) Charita sv. Alexandra provozuje humanitární sklad šatstva a šicí a řezbářskou dílnu a poskytuje právní poradenství v azylovém zařízení Vyšní Lhoty;
  - e) Oblastní charita Ústí nad Orlicí provozuje humanitární sklad šatstva v azylovém zařízení Kostelec nad Orlicí;
  - f) Charita Přelouč provozuje humanitární sklad šatstva v azylovém zařízení Seč;
  - g) Diecézní charita Brno provozuje humanitární sklad šatstva a šicí dílnu v azylovém zařízení Zastávka u Brna;
  - h) Farní charita Lovosice zajišťovala volnočasové aktivity v azylovém zařízení Červený Újezd;
  - i) Farní charita Česká Lípa provozuje právní poradenství a zajišťuje volnočasové aktivity v azylových zařízeních Bělá-Jezová a Stráž pod Ralskem;
  - j) Arcidiecézní charita Praha provozuje právní poradenství a zajišťuje volnočasové aktivity v azylovém zařízení Praha-Ruzyně.

V roce 2005 se Správa uprchlických zařízení začala věnovat integraci cizinců, kterým byl na území České republiky udělen azyl. Od října roku 2005 proběhl pilotní projekt zaměřený na poskytování sociální asistence, vzdělávání a informování azylantů, kteří pobývají v integračních azylových střediscích provozovaných SUZ. Nevládní organizace zajišťují spolu se sociálními pracovníky SUZ sociální asistenci a vzdělávací kurzy zaměřené na problematiku zdravotnictví, školství, trh práce, bydlení a další aspekty života v České republice. Další službou poskytovanou v rámci tohoto programu je také doplňkový kurz českého jazyka a asistence při vyhledávání integračního bydlení.

V rámci programu individuální integrace azylantů Správy uprchlických zařízení poskytují své služby následující nevládní organizace:

1. Sdružení občanů zabývajících se emigranty poskytuje sociální asistenci a kurzy sociálně-právního minima a kulturně-historického přehledu v integračních střediscích Havířov a Zastávka u Brna, dále poskytuje doplňkový kurz českého jazyka v integračních azylových střediscích Havířov, Zastávka u Brna, Hošťka, Jaroměř a Předlice;

2. Diecézní charita Litoměřice poskytuje sociální asistenci a kurzy sociálně-právního minima a kulturně-historického přehledu v integračních azylových střediscích Hošťka a Předlice;
3. Diecézní charita Hradec Králové poskytuje kurzy sociálně-právního minima a kulturně-historického přehledu v integračním středisku Jaroměř;
4. Centrum pro integraci cizinců poskytuje sociální asistenci v integračních azylových střediscích Předlice a Jaroměř.

Vedle nevládních organizací spolupracujících se Správou uprchlických zařízení na základě smluvního ujednání působí v azylových zařízeních některé další organizace. Jedná se např. o Organizaci pro pomoc uprchlíkům nebo Poradnu pro uprchlíky, které poskytují žadatelům o azyl právní poradenství, zajišťují volnočasové aktivity, výuku českého jazyka a další doplňkové služby.

Služby zajišťované dobrovolníky a zaměřené především na využívání volného času pro žadatele o azyl, poskytuje Občanské sdružení ADRA, Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) a občanské sdružení Nesehnutí.

4.4 Studentské praxe

V rámci spolupráce se vzdělávacími institucemi nabízí Správa uprchlických zařízení studentům možnost výkonu odborných stáží v azylových zařízeních. Studenti tak mají příležitost blíže se seznámit s uprchlickou problematikou a udělat si ucelený obraz o fungování českého systému přijímání žadatelů o azyl. Získají také cenné zkušenosti se sociální prací se specifickou skupinou klientů.

Studentské praxe znamenají ovšem přínos i pro Správu uprchlických zařízení, neboť se jedná o optimální způsob, jak prostřednictvím stážístů zvýšit informovanost širší veřejnosti o dané problematice a jak překonávat některé související předsudky. Nezanedbatelná je také skutečnost, že někteří ze studentů absolvujících praxi se později ve svém profesním životě rozhodnou právě pro práci v azylovém zařízení.

V roce 2005 spolupracovala Správa uprchlických zařízení s 21 vysokými a vyššími odbornými školami a v jejich přijímacích nebo pobytových střediscích vykonalo praxi 53 studentů.

Součástí uzavřené smlouvy je povinnost školy uspořádat ve školním roce odbornou přednášku pro zaměstnance SUZ, zpravidla pro sociální pracovníky. Namátkou lze z této oblasti vybrat seznámení zaměstnanců s výzkumným projektem *Zdroje a příčiny příchodu osob z oblasti původu do azylové infrastruktury ČR* nebo odbornou přednášku spojenou s diskusí *Migrační proudy ze střední Asie*, kterou uspořádala Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého Olomouc.

5. SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ V EVROPĚ

5.1 Spolupráce se zahraničními partnery

Činnost Správy uprchlických zařízení má ze své podstaty mezinárodní souvislosti. Spolupracujeme proto s mnoha zahraničními subjekty, ať se již jedná o partnerské organizace z jiných zemí odpovědné za přijímání žadatelů o azyl, nebo o mezinárodní organizace zabývající se problematikou azylové migrace.

Spolupráce s partnerskými organizacemi má především charakter výměny informací a zkušeností. Koope-race tohoto druhu se rozvinula zejména v rámci neformální sítě ENARO (European Network of Asylum Seeker Reception Organizations), sdružující několik evropských organizací přijímajících žadatele o azyl. První pracovní setkání se uskutečnilo v únoru roku 2002 v Amsterdamu za účasti zástupců příslušných organizací z České republiky, Belgie, Dánska, Nizozemí a Švédska. K zakládajícím členům se později připojily ještě organizace z Irska, Norska, Španělska, Švýcarska a Velké Británie.

ENARO si klade za cíl prosazovat společné standardy pro přijímání žadatelů o azyl. Základní metodou jsou výměnné stáže zaměstnanců zúčastněných organizací. Tyto pobyty, trvající vždy dva týdny, jsou zaměřeny na získání praktických zkušeností s prací se žadateli a fungováním azylových zařízení v dané zemi.

V uplynulých letech proběhlo celkem osm kol výměnných stáží, během nichž k některé z partnerských organizací vycestovalo 23 pracovníků SUZ a do České republiky přijelo 19 zahraničních kolegů. V roce 2005 navštívili naši zaměstnanci Dánsko, Irsko, Španělsko a Švédsko a do České republiky přijeli pracovníci z Belgie, Velké Británie, Nizozemí a Norska.

Významnou aktivitou SUZ na poli zahraniční spolupráce v uplynulém roce byla pomoc při organizování 9. evropské konference o přijímání žadatelů o azyl, konané ve dnech 24. – 25. listopadu 2005 v anglických městech Canterbury a Dover. Jakožto organizátoři 8. evropské konference o přijímání žadatelů o azyl, konané v říjnu 2003 v Praze, jsme byli britskými partnery požádáni o spolupráci při přípravě konference, v jejímž rámci jsme rovněž (ve spolupráci s Katedrou výtvarné výchovy Masarykovy Univerzity v Brně) zajistili instalaci výstavy prací dětí žadatelů o azyl z našich azylových zařízení na canterburské University of Kent.

5.2 Vstup do Evropské unie a přijímání žadatelů o azyl

Vstup České republiky do Evropské unie 1. května 2004 byl z hlediska širší dopadu na nejrůznější aspekty

politického a ekonomického života bezprecedentním krokem. Řada změn se dotýká i problematiky přijímání žadatelů o azyl v naší zemi a lze říci, že se v této oblasti jedná o nejdůležitější mezník od okamžiku, kdy na území tehdejšího Československa přišel první uprchlík.

V tomto směru je nejdůležitější skutečnost, že záležitosti azylové a migrační politiky byly ustanovením Amsterodamské smlouvy přesunuty pod tzv. první pilíř Evropské unie, což znamená, že rozhodování se bude v příslušných případech řídit převážně nadnárodním principem a jeho výsledky budou pro členské země závazné. Tento přístup odpovídá dlouhodobému záměru stanovit jednotné standardy pro vedení azylové procedury a harmonizovat systémy přijímání žadatelů o azyl v členských zemích.

Asi největší dopad na azylovou migraci na našem území má Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, kterým se stanovují kritéria pro určení členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země, a související prováděcí Nařízení Komise (ES) č. 1560/2003. Prvně jmenovaný dokument nahrazuje Dublinskou konvenci (proto se označuje též jako „Dublin II“) z roku 1990, od které se liší především v délce lhůt, které jsou stanoveny pro plnění příslušných ustanovení. Účelem nařízení je předcházet tomu, aby tatáž osoba podala více žádostí v několika členských státech. Má zároveň zajistit, že každá žádost o udělení azylu bude náležitě přezkoumána a nenastane situace, kdy je žadatel poslán z jedné členské země do druhé, aniž by se jeho žádostí začal zabývat odpovědný úřad.

V České republice je za agendu vyplývající z Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 odpovědný odbor azylové a migrační politiky ministerstva vnitra. Spolupráce SUZ s tímto odborem spočívá v zajištění součinnosti při transferech žadatelů do jiného státu a přijetí těch, kteří k nám byli v souladu s nařízením předáni. Samotné Správy uprchlických zařízení se bezprostředněji dotýkají závazky vyplývající ze Směrnice Rady 2003/9/EC ze dne 27. ledna 2003, která stanovuje minimální požadavky pro přijímání žadatelů o azyl. Tento dokument přijatý Radou Evropské unie je východiskem pro zamýšlenou harmonizaci přijímacích infrastruktur členských zemí. Cílem je mimo jiné zajištění důstojných a srovnatelných životních podmínek pro žadatele přicházející do Evropské unie a omezení sekundárních migračních pohybů, ke kterým dochází vlivem rozdílů mezi podmínkami přijímání v jednotlivých členských zemích.

Členské státy byly povinny dosáhnout směrnici stanovených standardů do 6. února 2005. Díky včasnému přijetí potřebných technických, organizačních a personálních opatření splňovala Správa uprchlických zařízení požadovaná kritéria již v době vstupu do Evropské unie v květnu 2004.

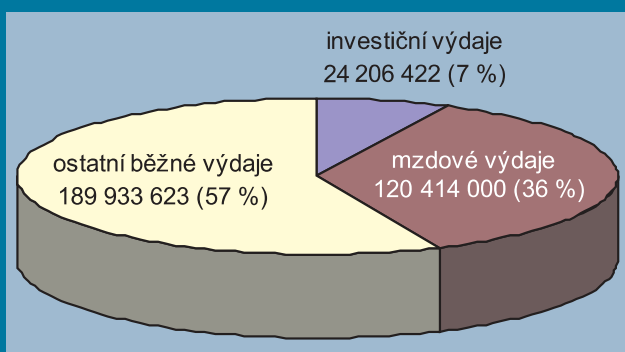
6. HOSPODAŘENÍ SPRÁVY UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ V ROCE 2004

6.1 Celkové výdaje Správy uprchlických zařízení v roce 2005

V roce 2005 vynaložila Správa uprchlických zařízení na svoji činnost prostředky v celkové výši 334 554 tis. Kč (část těchto výdajů ve výši cca 35 400 tis. Kč byla financována z prostředků roku 2004 převedených do rezervního fondu). Ve srovnání s rokem 2004 došlo k poklesu o 35 530 tis. Kč, tzn. o 9,5 % (bereme-li jako 100 % celkové výdaje roku 2004, tj. částku 370 085 tis. Kč). Změna souvisí s trváním nižší vytíženosti azylových zařízení po vstupu České republiky do EU. Na základě nižších celkových výdajů Správa uprchlických zařízení poskytla v průběhu roku 2005 zpět do rozpočtu ministerstva vnitra celkovou částku 58 760 tis. Kč.

V roce 2005 došlo k navýšení výdajů na jeden pobytový den o 28 %. Je to výsledek rozpočítání fixních nákladů na menší počet klientů.

Správa uprchlických zařízení v reakci na trvající pokles počtu žadatelů na území České republiky a v reakci na novelu zákona 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, kterou se provoz zařízení pro zajištění cizinců dostal do působnosti Správy uprchlických zařízení, zpracovala materiál *Optimalizace zařízení ve správě SUZ* představující řešení komplexního zabezpečení služeb pro žadatele o azyl, azylanty a zajištěné cizince v rámci sítě zařízení provozovaných SUZ od 1. 1. 2006 (od převzetí zařízení pro zajištění cizinců pod správu SUZ). Záměrem materiálu bylo mimo jiné snížení celkových nákladů celé infrastruktury Správy uprchlických zařízení. Až do doby schválení omezila Správa uprchlických zařízení veškeré výdaje na rozvoj a obnovu azylových zařízení, u nichž bylo navrženo zrušení či konzervace, nebo přechod na jiný typ zařízení (ZZC). Návrh optimalizace byl vedením resortu MV schválen na konci měsíce října roku 2005.

Graf 8 – Struktura celkových výdajů Správy uprchlických zařízení v roce 2005 (v Kč)

6.2 Oblast ostatních provozních výdajů¹⁾ – srovnání s předchozími lety

V oblasti běžných výdajů (jsou v nich zahrnuty i výdaje na lékařskou péči a program MEDEVAC III) došlo oproti roku 2004 k poklesu o 20,5 %, tzn. z 237 605 tis. Kč na 188 223 tis. Kč. Hlavním důvodem je trvání nižšího počtu žadatelů o azyl využívajících služeb v azylových zařízeních v roce 2005. Vyjádřeno v tzv. fyzických pobytových dnech (ukazatel vytíženosti azylových zařízení, znamenající přítomnost jednoho žadatele v jednom dni), jednalo se o pokles z 535 665 dní v roce 2004 na 377 426 dní v roce 2005. Provozní náklady naopak vzrostly v relativním vyjádření, a to z 444 Kč na 499 Kč na jeden fyzický pobytový den. Dlouhodobé průměrné neinvestiční provozní náklady na osobu a den za období 2001 až 2005 činí 361 Kč.

Z hlediska struktury jsou ostatní provozní výdaje tvořeny zejména výdaji na poskytování ubytovacích, stravovacích a dalších služeb žadatelům o azyl, výdaji na samotný provoz azylových zařízení (materiální a technické vybavení, energie, údržba a opravy majetku), výdaji za ubytování a stravování žadatelů v azylových zařízeních provozovaných na základě smlouvy a výdaji na zajištění bezpečnosti v jednotlivých azylových zařízeních. Specifickou oblastí jsou výdaje na zdravotní péči a realizaci vládního programu humanitárních evakuací, které jsou hrazeny z účelových prostředků rozpočtu Správy uprchlických zařízení.

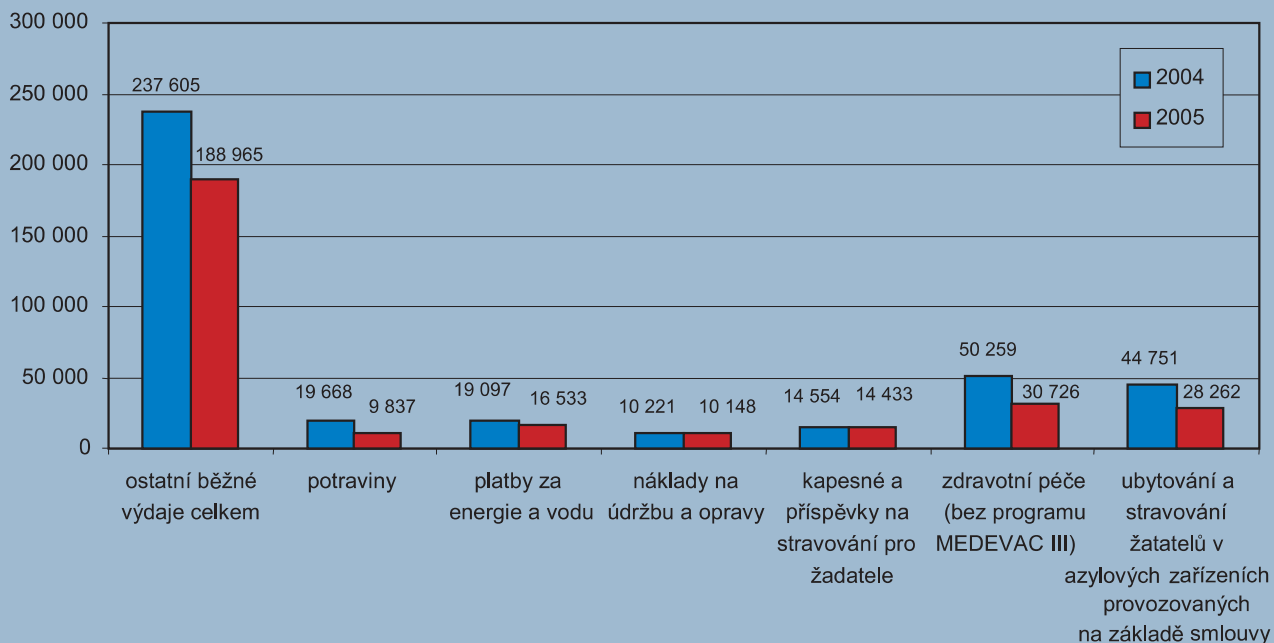
Výdaje na zdravotní péči pro žadatele o azyl dosáhly v roce 2005 částky 30 726 tis. Kč; oproti předcházejícímu roku tedy došlo k výraznému poklesu nákladů, opět způsobenému celkovým poklesem počtu žadatelů o azyl. Další specifickou oblastí jsou výdaje na realizaci vládního programu humanitárních evakuací občanů Irácké republiky (MEDEVAC III), které v roce 2005 činily celkem 2 643 tis. Kč.

6.3 Mzdové a související výdaje

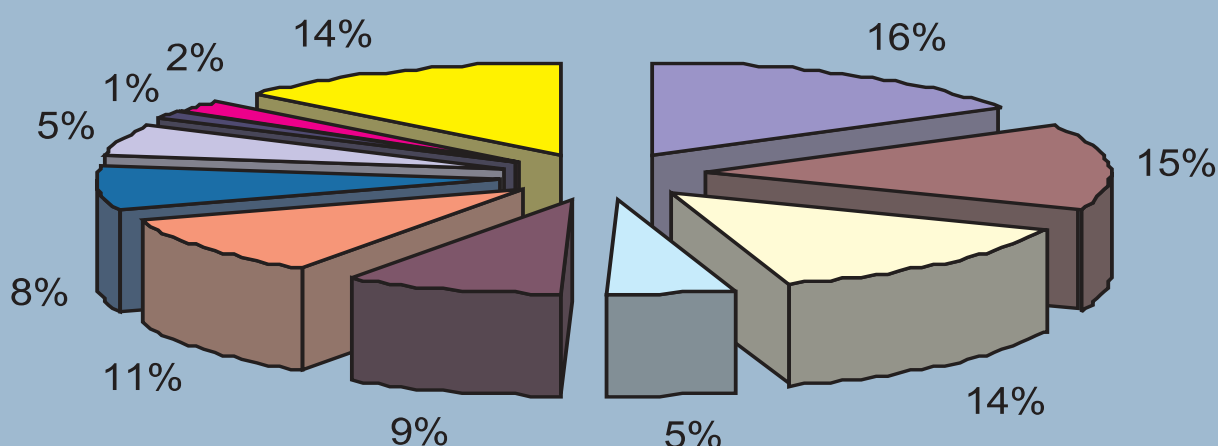
Rozpisem rozpočtu byly na oblast mzdových a souvisejících výdajů stanoveny celkové prostředky ve výši 122 694 tis. Kč; z toho

- platy občanských zaměstnanců 86 000 tis. Kč,
- ostatní platby za provedenou práci 4 892 tis. Kč,
- povinné pojistné 30 100 tis. Kč,
- převody FKSP 1 702 tis. Kč,

¹⁾ Do ostatních provozních výdajů jsou zahrnuty i neinvestiční výdaje vázané k IP programům v celkové výši 17 724 tis. Kč.

Graf 9 – Ostatní běžné výdaje – srovnání s rokem 2004 (v tis. Kč)

- náklady na lékařskou péči (bez programu MEDEVAC) 30 726 292
- ubytování a stravování žadatelů v zařízeních provozovaných na základě smlouvy 28 262 030
- platby bezpečnostní službě zajišťující ostrahu azylových zařízení 26 554 140
- potraviny pro žadatele o azyl ve vlastních azylových zařízeních 9 836 909
- energie a voda 16 532 943
- nákup materiálu a vybavení 19 984 841
- kapesné a příspěvky na stravování pro žadatele o azyl 14 432 711
- náklady na opravy objektů a ostatní opravy a údržbu 10 147 662
- program humanitárních evakuací MEDEVAC III 2 643 201
- pohonné hmoty 3 986 235
- ostatní 25 857 659

Graf 10 – Struktura běžných výdajů Správy uprchlických zařízení v roce 2005 (v Kč)

a to při stanoveném limitu 455 pracovníků a průměrném platu 15 751 Kč.

V průběhu roku 2005 měly na vývoj čerpání prostředků na platy zaměstnanců vliv dvě zásadní skutečnosti:

- a) optimalizace sítě zařízení ve správě SUZ a vlivem toho nižší celkový přepočtený počet zaměstnanců oproti rozpočtovanému stavu (až do schválení materiálu nebyla jasná definitivní podoba sítě zařízení; v souvislosti s tím musela Správa uprchlických zařízení omezit veškerá personální opatření směřující k přijímání nových pracovníků do azylových zařízení, kterých se optimalizace týkala),
- b) navýšení tarifních platů zdravotnických a sociálních pracovníků (dvěma novelami nařízení vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě došlo u zdravotnických a sociálních pracovníků k průměrnému měsíčnímu navýšení tarifních platů o 289 tis. Kč).

Celkem v roce 2005 Správa uprchlických zařízení vyčerpala na platy zaměstnanců 85 269 876 Kč, z čehož 195 tis. Kč tvořily prostředky rezervního fondu. Skutečný průměrný plat činil 16 785 Kč. Do rezervního fondu nebyly převedeny žádné prostředky na platy.

Prostředky na ostatní platby za provedenou práci byly kromě běžných provozních potřeb (smluvní lékaři, tlumočníci, apod.) čerpány zejména do oblasti vzdělávání vlastních zaměstnanců, na pokračování projektu vytvoření elektronického archivu žadatelů o azyl, na realizaci projektu medializace otázky uprchlictví v České republice *Pod jedním sluncem* a na přípravu standardizace služeb v azylových zařízeních.

V souvislosti s rozhodnutím vedení resortu ministerstva vnitra o optimalizaci sítě zařízení ve správě SUZ byly z organizačních důvodů dány výpovědi části zaměstnanců AZ Červený Újezd a bude nezbytné vyplatit zákonné odstupné cca 800 tis. Kč. Na jeho vyplacení budou částečně využity prostředky převedené do rezervního fondu ve výši 600 tis. Kč.

Povinné pojistné placené zaměstnavatelem bylo průběhu celého roku čerpáno podle stanovených regulí. V závěru roku došlo k jeho navýšení o 969 tis. Kč na výplatu pojistného z dohod o provedení práce a z dohod o pracovní činnosti s tím, že byly současně zapojeny prostředky rezervního fondu.

V průběhu roku byly postupně z běžného účtu na účet FKSP převáděny prostředky ve výši 2 % z vyplacených platů, a to v celkové výši 1 705 tis. Kč, přičemž byly zapojeny prostředky rezervního fondu ve výši 3 900 Kč.

6.4 Investiční výdaje

Výdaje na financování reprodukce movitého a nemovitého majetku Správy uprchlických zařízení činily v roce 2005 v oblasti investičních výdajů celkem 24 206 tis. Kč. O výši prostředků vynaložených na jed-

notlivé investiční akce vypovídá následující graf. Vedle uvedených investic, nejdůležitějších ke zlepšení podmínek zázemí azylových zařízení, pokračovala Správa uprchlických zařízení podobně jako jiné roky v pravidelné obnově majetku, popř. zvyšovala vybavenost svých pracovišť výpočetní, proviantní, kancelářskou a další potřebnou technikou.

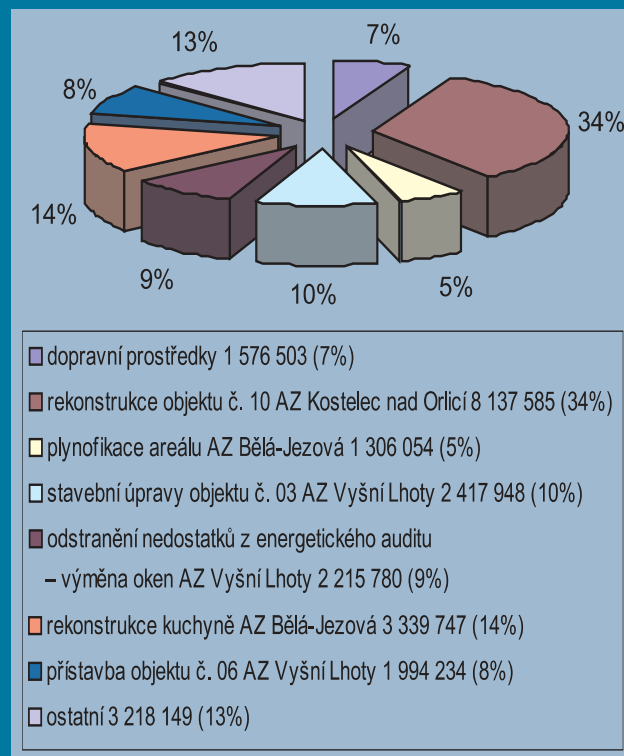
6.5 Příjmy

V roce 2005 činily celkové příjmy Správy uprchlických zařízení 37 791 985 Kč, z čehož 35 031 503 Kč tvořilo zapojení prostředků rezervního fondu, 2 563 490 Kč nedaňové příjmy a 196 922 Kč prodej investičního majetku.

V roce 2003 se Správa uprchlických zařízení spolu s belgickou organizací Federální agentura pro přijímání žadatelů o azyl – Fedasil – podílela na projektu, jehož cílem bylo pořádání 8. evropské konference o přijímání žadatelů o azyl konané na podzim téhož roku. Tento projekt byl spolufinancován z prostředků programu Evropské unie ARGO. V březnu 2005 obdržela Správa uprchlických zařízení část těchto prostředků ve výši 12 500 eur (v přepočtu 368 tis. Kč) na svůj příjmový účet a odvedla je do státního rozpočtu.

6.6 Převod do rezervního fondu

Správa uprchlických zařízení převedla do rezervního fondu finanční prostředky rozpočtu roku 2005 v celkové výši 39 291 tis. Kč a finanční prostředky z rezervního fondu z roku 2004 ve výši 15 811 tis. Kč. Tyto prostředky tvoří:

Graf 11 – Struktura investičních výdajů Správy uprchlických zařízení v roce 2005 (v Kč)

- 1) převod z prostředků na ostatní platby za provedenou práci a povinné pojistné ve výši 740 tis. Kč,
- 2) převod z investičních prostředků ve výši 24 231 tis. Kč,
- a) investiční prostředky z rezervního fondu roku 2004 ve výši 15 811 tis. Kč,
- b) investiční prostředky roku 2005 ve výši 8 420 tis. Kč,
- 3) převod z neinvestičních prostředků (ostatních provozních výdajů) ve výši 25 538 tis. Kč,
- 4) převod z běžných výdajů programového financování ve výši 4 578 tis. Kč.

6.7 Poskytnuté neinvestiční dotace – příspěvky obcím

V roce 2005 poskytla Správa uprchlických zařízení ze svého rozpočtu neinvestiční dotace na úhradu příspěvku dle § 84 písm. a) a písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu v celkové výši 3 583 tis. Kč. Tyto příspěvky byly určeny:

- a) na úhradu nákladů obce vynaložených v souvislosti s azylovým zařízením na jejím území v celkové výši 3 473 tis. Kč,
- b) na úhradu neinvestičních nákladů základních škol, které navštěvují žadatelé o udělení azylu v celkové výši 110 tis. Kč.

6.8 Rozpočet na rok 2006

Rozpisem schváleného rozpočtu na rok 2006 jsou pro Správu uprchlických zařízení stanoveny celkové výdaje ve výši 288 057 tis. Kč. Z této částky tvoří

- rozpočet na mzdové a související výdaje ..... 131 083 tis. Kč,
- rozpočet na ostatní provozní výdaje (včetně neinvestičních výdajů vázaných k programovému financování a převodů FKSP) ..... 136 595 tis. Kč,
- investiční výdaje ..... 20 379 tis. Kč.

Současně jsou v rezervě ministerstva vnitra ponechány prostředky ve výši 30 000 tis. Kč, které jsou určeny na optimalizaci sítě zařízení SUZ a budou uvolňovány průběžně na základě doložení skutečné potřeby.

Součástí rozpočtových prostředků SUZ v roce 2006 se navíc stanou prostředky delimitované na Správu uprchlických zařízení v rámci delimitace majetku, rozpočtových prostředků a systemizovaných pracovních míst v zařízeních pro zajištění cizinců mezi Policií ČR a Správou uprchlických zařízení.

6.9 Majetek Správy uprchlických zařízení

Správa uprchlických zařízení hospodařila k 31. 12. 2005 s majetkem v celkové hodnotě 895 643 tis. Kč. Z toho tvoří:

Tabulka 2 – Přehled příjemců příspěvků podle § 84 zákona o azylu

obec Vyšší Lhoty	739 859 Kč
statutární město Havířov	286 289 Kč
město Bruntál	145 579 Kč
obec Zastávka	461 333 Kč
město Zbýšov	250 339 Kč
obec Kašava	175 787 Kč
obec Hrobčice	194 011 Kč
městský obvod Ústí n/L-město	91 275 Kč
obec Hošťka	36 502 Kč
město Bílina	13 920 Kč
město Bělá pod Bezdězem	333 291 Kč
město Kostelec nad Orlicí	307 739 Kč
město Jaroměř	61 552 Kč
obec Seč	219 759 Kč
město Stráž pod Ralskem	266 742 Kč

- **nemovitý majetek** (pozemky a stavby) v azylových zařízeních Červený Újezd, Bělá-Jezová, Kostelec nad Orlicí, Zastávka u Brna, Vyšší Lhoty, Havířov a v integračním azylovém středisku Jaroměř ..... **706 460 tis. Kč,**
- **ostatní dlouhodobý majetek** (nehmotný majetek, tj. software, hmotný investiční majetek, tj. samostatné movité věci a soubory movitých věcí, apod.) ..... **88 420 tis. Kč,**
- **drobný dlouhodobý majetek** (hmotný a nehmotný majetek) ..... **84 671 tis. Kč,**
- **zásoby** (včetně potravin) ..... **16 091 tis. Kč.**

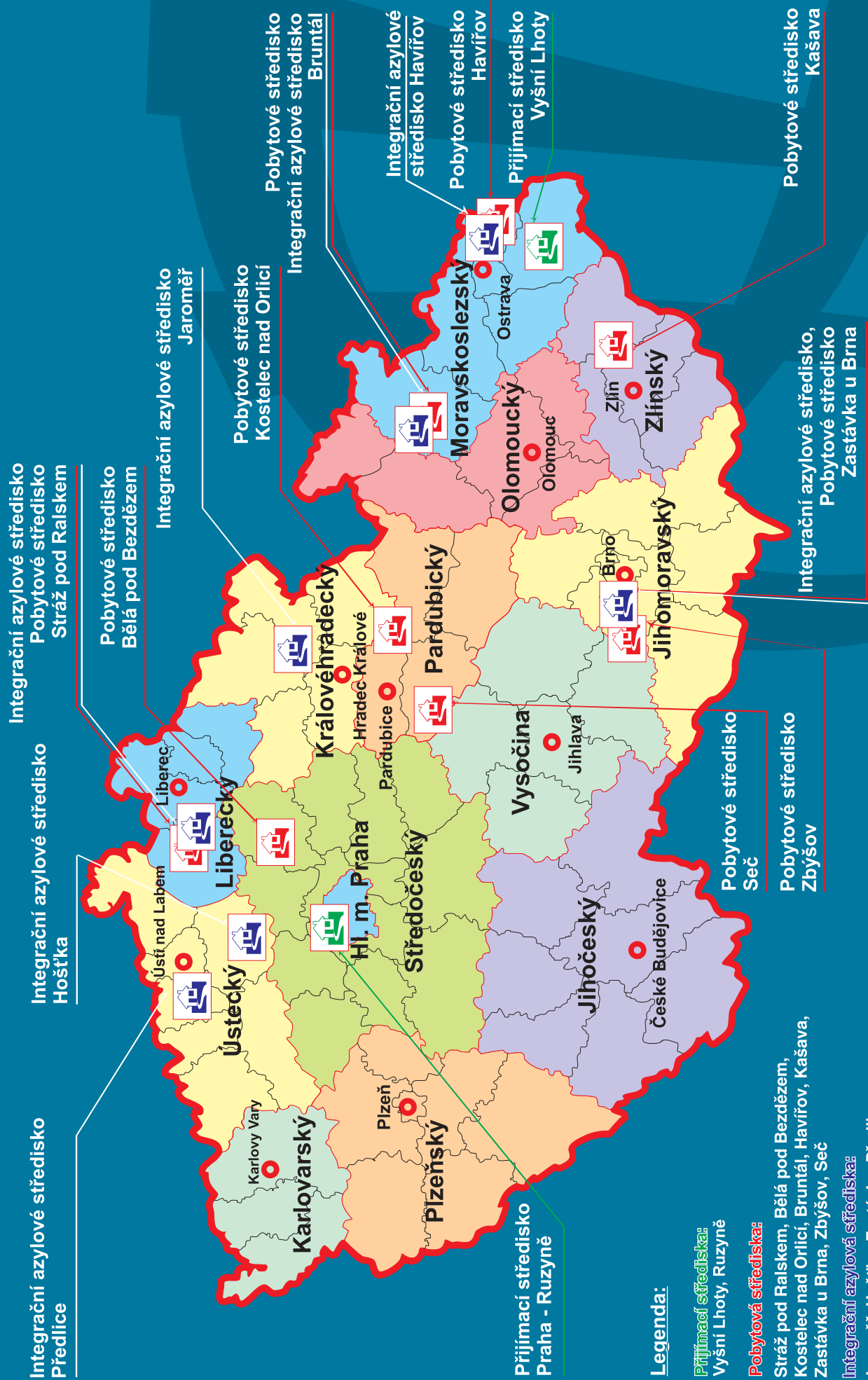
Celková výše pohledávek činila ke stejnému datu 2 943 tis. Kč. Největší podíl na nesplacených pohledávkách tvoří pohledávky za zničený či nevrácený inventář azylových zařízení, pohledávky za neuhrazené nájem a související poplatky v integračních azylových střediscích.

Současně právní odbor ministerstva vnitra vymáhá pohledávky za dodavateli v celkové výši 895 tis. Kč, které Správa uprchlických zařízení převzala při svém vzniku.

Delimitací majetku, rozpočtových prostředků a systemizovaných pracovních míst v zařízeních pro zajištění cizinců mezi Policií ČR a Správou uprchlických zařízení bude na Správu uprchlických zařízení převeden majetek ZZC Poštorná, ZZC Frýdek-Místek a ZZC Velké Přílepy.

AZYLOVÁ ZÁŘÍZENÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

(Kapacity azylových zařízení uvedené v závorkách – stav k 30. 6. 2004)

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky
organizační složka státu

sídlo:
Lhotecká 7, 143 01 Praha 4

poštovní kontakt:
poštovní schránka 21/UT, 170 34 Praha 7

tel.: 241 715 210
fax: 974 842 573
e-mail: suz@mvcv.cz
www.suz.cz